

En farlig dröm.

Den 11:te juli — dagen, då förbudet mot jakt på änder upphäfvdes, var inne.

Pastorn hade redan vid första hanegäll begifvit sig ut med bössan på axeln, tätt i hälarne följd af det otåliga kopplet, som med hängande tunga och skälfvande af jagtlust väntade på signalen, då de skulle få ställa till rumor bland de aningslösa fåglarne, där dessa med hufvudet under vingen sofvo i sina svala reden på den vassiga stranden.

Arbetare från bruket — bönder — herremän — alla som egde en bössa voro ute. Och många andra med för nöjes skull eller lockade af ett bedrägligt hopp om att få göra ett skott med någon bekants bössa.

Skott knallade på skott från båtar ute på sjön, från de utskjutande uddarne och den lågländta stranden. De gamla fåglarne skriade, ungarne pepo och snattrade och så flögo de alla yrvakna upp vid det hetsiga drefvet — upp i den disiga morgonluften, för att finna sin baneman om de icke lyckades rädda sig i granskogens dunkel på motsatta stranden.

Men där hade pastorn, »den djekla pastorn» såsom någon vanvördigt yttrade sig, fattat posto. Där granskogen steg ända ut i vattnet, som här sköljde en vasslös, hvitsandig strand, stod han. Stödd mot en snedvuxen tall, hade han sin bössa oupphörligt skjutfärdig. Pang! hvilken förödelse bland de dödsskrämda flockar, som kommo flyende öfver den blanka, lätt rykande vattenspegeln. Gläfsande och gnyende af förtjusning plumsa sedan Grogg och Popsy i sjön för att hemta bytet i land.

Men nu har pastorn fått nog. Solen börjar gassa och det är tid på att begifva sig hem. Han inmundigar sin medhafda frukost af bröd, ost och rökt skinka och så hvilat han ut en stund — lång rak på tufvorna med det vackra,

unga ansiktet vändt upp mot den blåa skyn och med vinda spelande om det obetäckta hufvudet.

Det är för hett att ro det långa stycket väg hem upp för sjön. Han sätter tvärs öfver till motsatta strand, där förtöjer han sin båt bland vassen, kastar sitt jaktbyte öfver axeln och vandrar så genom de daggiga hagarne med hurtiga steg mot hemmet.

Bönderna bruka kalla honom: »Våran konstige pastor». Maken till prest att vara opresterlig hade de ännu inte sett. Man tyckte att han borde ha blifvit sjöman, då han i ur och skur sågs styra sin lilla båt, i solnedgången lade ut sina nät och arla om morgonen drog upp dem, fyllda af braxen, den han själf rensade och saltade för vintern. Eller militär eller jägmästare, då man som nu såg honom, kraftig och vacker som en ung skogsgud, vända hem från jakten, oftast sjungande med full hals någon bullrande jaktvisa, men alltid med byxorna nerstuckna i stöfvlskaften, bössan på axeln och mössan med nötskrikeljädern tryckt djupt ned mot de mörka stormiga ögonen.

Stickor och strån bräckas, när pastorn så käckt sätter foten mot marken, och gärdesgårdarne tagas med ett skutt, Tydligt är att han föredrager detta fria lif ute i skog och mark, framför att dväljas i den kvafva studerkammaren vid de värdiga kyrkofädrens luntor eller att i sällskap med någon kollega i en bekväm länstol smälta en fet måltid.

Han har ett drygt stycke väg att gå, men det bekymrar honom föga. Skogen har ännu i behåll något af morgonens svalka, linneorna pärlströ marken och blanda sin doft med den våta mosslukten. Seså, nu är han inne på komministersboställets egor. Han tar genvägen öfver granbacken, som sakta sluttar ner mot sjön, hvilken nu ligger där och glittrar i förmiddagssolen.

Plötsligt stannar han.

Någon badar därnere. Hvem? Vål hans hushållerska, fröken Emelie, ty boställets två öfriga innevånare, ladugårdspigan och drängen, rentvå sig ej oftare än hvar midsommar.

Pastorn tystar på hundarne. Ett själfömkande leende krusar hans läppar, men han blir dock stående kvar, tills den badande är nära färdigklädd. Då hvisslar han sakta på kopplet och går vidare. Men han kan ej förjaga den i solljuset skinande hvita kroppen ur sin inre synkrets.

Mössan blir ryckt af hufvudet för att skaffa svalka åt

de bultande tinningarne, ögonbrynen rynkas hårdt och leendet på läpparne blir sardoniskt.

»Hvarföre lefver jag ej under det gyllne tidevarf, då kyrkan stod för sig själf, utan att som nu behöfva stötts under med presterliga dygder», tänkte han. »Då prestfar kunde klappa om sin hushållerska eller ladugårdsdeja — om hon behagade honom — utan att kreti och pleti lade sig däri och skrånade om kyrkans förfall. Men nu ha landt-herremännen uteslutande privilegium på lagårdstöserna.»

Han stampade så häftigt med foten mot marken att den ytterst känsliga Grogg slokade med öronen och drog svansen mellan benen.

»Hvilka sköna, rika sommandagar! Men de gå utan att medföra för mig annat än dåraktiga drömmar om sällhet. Och snart är jag gammal och mitt blod skall ha sjudit så ungdomsvarmt förgäfves.»

Han var nu framme vid gården. Då han hörde hastiga steg trippa bakom sig stannade han för att invänta den gående.

Det var fröken Emelie, som med badlakanet på armen, redan röd och varm igen, vände hemåt.

»Är pastorn redan hemma igen?» sade hon, flämtande af den hastiga gången. »Pastorn gick väl aldrig öfver granbacken?»

Pastorn svarade ej genast. Han bet i sin mustasch, såg än på fröken Emelie, än bort öfver krusbärsbuskarne mot granskogens dunkel på motsatta stranden. Han tycktes fullfölja en idé.

»Jo, hur så?» sade han omsider.

»Kors så pastorn frågar. Jag brukar ju alltid bada vid denna tid», sade fröken och blef blossande röd.

»Det visste jag ej förut, men *nu* fick jag veta det.» Han log tvetydigt.

»Pa — pastorn!»

»Hvad är det frågan om?»

Fröken Emelies klena tankegång kom som vanligt på ostadiga fötter, när hon samtalade med pastorn; men ändå kunde hon icke motstå den underliga frestelsen att begagna alla tillfällen härtill. Men i dag var han mer än vanligt oförklarlig. Låg det något otillständigt bakom hans yttrande? Hon blef så förvirrad att hon sade just det hon icke ville ha sagt.

»Pastorn såg mej väl aldrig.»

»Jo! Inte illa, väl växt. Se så, lugna sig — det har ingenting att betyda. Tag de här rara fåglarne åt köskammaren så länge. Jag — jag tror jag har något att säga fröken efter middagen.»

Och härmed lemnade han henne stående som förstenad ensam kvar i solskenet, med en knippa fåglar på ena armen och badlakanet på den andra.

»Fy pastor», sade han till sig själf, »du låter duktigt pruta ner dina anspråk. Men tiden går utan att medföra något bättre, och människan är ju duktig och så var hon i alla fall icke illa.»

Efter middagen, sedan kaffebrickan efter vanligheten utburits af fröken och ställts på bordet under syrenhäcken på gården, knackade pastorn askan ur pipan och frågade utan alla omsvep om hon ville bli hans hustru.

Fröken Emelie, som just var på väg in igen, gjorde en icke vacker vändning och sjönk handlöst ned på bänken, djupt hemtande efter andan.

»Pastorn behagar skämta», sade hon mörkröd af glädje och ångest.

»En kyrkans man, fröken, skämtar icke i fall som detta», svarade pastorn och tog en klunk ur den fyllda koppen. Men det kom något styggt i hans ögon, såsom det alltid gjorde då han kallade sig själf en kyrkans man. Mera sällan kallade han sig »Herrans tjenare.»

»Nå, vill fröken?»

»Pastorn — pastorn gör mej alldeles för stor ära. Jag måtte säga —.»

»Säg endast ja eller nej.»

Pastorns röst uttryckte lindrig otålighet.

Men att säga »ja» så där burdus det kunde hon då rakt icke med. Ögonlocken sjönko sakta ned öfver de ljusblå något kupiga ögonen. Hur skulle hon bete sig? Ofrivilligt förde hon den knubbiga handen upp till sina fylliga läppar och torkade dem grundligt, hvarpå hon vände anletet upp mot sin granne.

Men detta hade icke ingått i pastorns beräkningar. Skyndsamt flyttade han något på sig, ty de sutto på samma enkla träbänk, då inkomsterna icke tilläto lyxen af trädgårdstolar.

»Ja, ja, det blir nog bra», mumlade han, sedan den ömsesidiga förlägenheten något lagt sig. »Jag ser att vi äro

öfverens och kunna redan i morgon fara och taga ut lysning. Om söndag fjorton dagar, efter tredje lysningen, kan kyrkoherden i all enkelhet sammanviga oss.»

Fröken hoppade till på stolen och alla tankar på förlofningskyssen flögo sin kos.

»Mitt utstyre! Och de mina ska' väl veta om'et.»

»De kunna underrättas med kvällsposten. Linne finns nog i huset förut — det som fattas kan anskaffas efteråt. Öfriga förändringar åtager jag mig.»

»Än min egen garderob då?»

Pastorn sneglade på henne från sidan ända från halmhatten, som skuggade de rödlätta kinderna, ned till de bastanta skinnkängorna.

»Är bra sådan den är. Komministerns hustru får icke bli annorlunda än hans hushållerska.»

Fröken satt tyst och förvirrad.

»Det blir väl bäst jag gör mej i ordning då att fara till min gifta syster så länge», sade hon omsider fogligt.

Pastorn drog ett par kraftiga bloss ur pipan och såg i marken.

»Behöfs inte. Från och med i morgon är Emelie min hustru och stannar under mitt tak.

»Pastorn — jag ä' en ärbar flicka.»

»Och jag en kyrkans man.»

Frökens färg hade blifvit pionens. Men hon var icke längre ung, ändtligen hade någon friat till henne och hvilken »någon» sedan! Hon betraktade ett ögonblick förstulet den vackre unge mannen bredvid sig — nej hon vågade icke riskera ett sådant tillfälle genom att vara envis.

»Hvad ska' di säga?» hviskade hon.

»Att Emelie är en ärbar flicka och jag en kyrkans man — att vi båda ha för ondt om mynt och tid att slösa dem på en onödig resa. För resten frågar jag icke därefter», tillade han hetsigt.

Nära kväfd af sinnesrörelse — hur annorlunda hade hon icke tänkt sig alltsammans, då det ändtligen skulle komma därhän — reste sig fröken för att bära in brickan och på sin kammare komma till sig själf igen.

Pastorn satt kvar i djupa funderingar. Från och med i morgon fastslafvade han sig vid kyrkan för alltid. Bättre än någonsin skulle han härefter behöfva ett säkert lefvebröd och det gaf kyrkan.

Det var längesedan han kommit till insikt om att hans naturell icke passade in i prestrocken. Men hvad var att göra? Han hade alltid lärts att se upp till kyrkan, hans far hade varit klockare, och att bli en medlem af presterskapet — af det som alltid utgjort föremål för högsta vördnad inom hans sfer, var dock något värdt. Och de kyrkliga angelägenheterna var han dessutom så vand vid att de liksom utgjorde en del af honom själf. Det föll honom aldrig in att grubbla däröfver — allt var naturligtvis som sig borde.

Och dock började småningom en bitter otålsamhet mot kyrkan uppstå inom honom. Den ålade dess väktare vissa försakelser, dem hans kraftiga, njutningslystna natur hade svårt att underkasta sig. Men den Schartuanska rörelsen hade gripit omkring sig isynnerhet i det stift han tillhörde, och han måste böja sig — då han var för bullersam och hetsig att kunna gå smygvägar. Teater och konst — dans och glada ungarlssamkväm, där hans sköna stämma ljudit i dithyrambisk yra — allt var nu minnen blott från hans studenttid, om hvilken det icke utan fog sagts att teologerna i alla fall lefde vildast.

Och ändå var man på högre ort aldrig riktigt nöjd med honom. Detta lyste ständigt fram och stack honom. Man såg hans hurtighet med sneda blickar — man förebrådde honom t. o. m. att han gick för militäriskt, med ett ord saknade den yttre värdighet, som kännetecknar presten.

Han kunde icke se sansad, inåtvänd och — välmående ut.

Förflyttad hit ut på landet blef dock hans ställning gent emot hans öfverordnade drägligare. Den gamle kyrkoherden var slö och befolkningen söndrad i sekter. Man fann väl den unge pastorn underlig, men det kom ju på det hela ingen vid; ginge det på djupet så hade man ju sina egna väckelsepredikanter att hålla sig vid.

På sin höjd kunde en »väckt» bonde spotta i marken och säga: »Tvi sicken prest», när han i kvällningen vandrade hemåt och pastorn satt vid pianot och sjöng världsliga sånger, hvilka klingade ut i kvällstystnaden så förförande blida och tjusande till den ensamme vandraren.

Ty sång och musik var pastorns lif. Sjöng han icke själf med sin fylliga, bedårande röst, så ljud dock ständigt sång i hans inre, isynnerhet när han mänskenskvällar van-

drade hem genom skogen, från något ärende ute i bygden. Då tego hans läppar, men för hans inre syn kommo underliga gyckelbilder och för hans öron klingade dessa hemlighetsfulla sånger, som smyga sig in i hjärtat, tvinga läpparne att darra och blicken att fuktas. Och midt i det blida ljus som uppkommer, när den nordiska aftonrodnaden i tusen sinnrika färgskiftningar dör bort för att låta månen bakom sin sakta vajande slöja af veka hängbjörkar måla allt i blekgult — öfverjordiskt blekgult, står skogsfrun.

Ha! Hvilken kvinna hon är! Se håret hur det skimrar i månstrålarne och ögonen hur nattsvarta och passionerade de med sin fuktiga glans liksom suga sig fast vid honom, och snöhvit lyser barmen mot furornas allvarliga grönska och i månens blekgula ljus.

Ja, han behöfde endast sluta till ögonen, så såg han henne lifslevande framför sig. Och nu skulle hon, som var Skaparens allra skönaste tanke och han, som var den fattige, försakande prestmannen, tillsammans njuta denna korta ljufva sommarnatt, älska — älska hvarandra i skogens dunkel och blomdoft, för att sedan dö likt dödsdkjutna djur — i djup allvarlig ensamhet, långt från det som kallas värld och menniskor.

Hvarföre? Ah, en sådan lycka lefver icke mer än en gång. Det var den enda slutpunkt, hvartill han kunde komma.

Nå, detta var dåraktiga drömmar, men något måste hans glödande fantasi syssla med härute i ensamheten på landsbygden.

Men så blek herr pastorn var och så hans blick brann, när han i dylika drömmar kom vandrande på de ödsliga stigarne. Han liknade en sömngångare och besvarade knappt de mötandes: »Kväll, go'e pastorn».

Snart skulle fullmånen åter stå bakom trädtopparne, men då skulle pastorn ha sin *husfru* och drömmarne om *skogsfrun* höra till det förgångna. Fast han ville det knappt. Ah — vore hon af kött och blod denna kvinna och visste han hvar han borde finna henne, då skulle han offra lif, anseende, samvete — allt, för att få ega henne en enda sommarnatt därute i skogen bland liljekonvaljen och björklöf.

Hans hustru — hans ljufva lilla hustru.

Pastorn for upp ur sina drömmar och hemtade djupt efter andan. Någon kom gående öfver gården. Det var fröken Emelie, som baddat ansiktet i kallt vatten, knutit på

sig sitt bästa förkläde — broderadt af systerdöttrarna i staden — och nu styrde kosan ned mot ärtå kern, för att se om icke släpärterna kunde tagas ännu, ty något extra utom rågmjölgröten borde väl i alla fall finnas på bordet denna kväll.

Pastorn såg efter henne med halfslutna ögon. Bomullsklädningen stramade hårdt till längs öfverkroppen, men föll vid nedanfö r höfterna, så att minsta vindfläkt lyfte den i vädret och visade kängorna och de på vidden hårdt anlitade, hemmastickade strumporna.

Hans hustru!

Pastorn spottade kraftigt i sanden och reste sig för att gå in.

Nej, hans sköka.

Det var herrskapssöndag i dag.

Detta ville bland L—bergaborna säga detsamma som att gamle kyrkoherden denna söndag predikade i deras kyrka, då det blifvit för sed att ortens ståndspersoner så mangrant som möjligt infunno sig, för att de andra söndagarne, då komministern ensam skötte gudstjensten, lysa med sin frånvaro.

Det låg ingen särskild tanke bakom detta, det var endast en sed, hvilken man fortfor att hålla på. Och dessutom hörde icke pastorn till de slags unga väckelsepredikanter, för hvars skull man bröt med traditionerna. Hans predikningar voro af det vanliga slaget, som hvarken stötte för hufvudet eller värmd e i särskild grad.

Det lilla templet var af den sortens gamla byggnader, hvilka man numera sällan får se på landsbygden, som mer än städerna ståtar med nya kyrkor.

Klockstapel n med en välljudande gammal f. d. klosterklocka stod vid sidan om det på en hög gråstensfot hvilande kapellet. Golfvet därinne bestod af blotta marken och var ett tillhåll för ormslån och möss, hvilka nattetid jagades af ugglorna, som hade *sitt* tillhåll under takåsen, där äfven kajor och kråkor byggt sina nästen.

Balustraden på orgelläktaren, hvilken var på ena tvärvä ggen uppförd midtemot herrskapsläktaren, var indelad i tolf fält — hvart och ett prydt af ett porträtt af apostlarne. Men hvilka målningar! Dessa österlänningar från Kristi tid

voro alla iförda Mårten-Luthershatt och kappa, och »speglar man sig en sömnig morgon i baksidan af en silfversked, så får man en någorlunda föreställning om deras ansiktstyper» — skref pastorn till en vän, för hvilken han ville beskrifva sin kyrka. »Och Thomas», fortfor han i sin skrifvelse, »liknar starkt ett porträtt efter Scarron, där de utstående ögonen väl skola föreställa 'tviflets natt'». Fast troligt är att den konstnär i den aflägsna svenska landsbygden, som målat dessa ansikten, väl aldrig blef i tillfälle få se den franske skriftställaren, ehuru de kanske voro samtida. Dock detta hör ej hit. Johannes — den milde, gode Johannes — liknar här en — Falstaff. Men kronan på styggelsen är en liten knubbig Kristusbild, med röda kinder, ett långt böljande skägg och ett ursprungligen blått skynke om höfterna. Bilden är skuren i trä och hänger något framåtlutad öfver altaret som befinner sig midt på ena långväggen, framför hufvudingången. Men den konstnär, som en gång åstadkommit detta verk, måtte endera ha varit opassande skämtsam af sig eller också i total saknad af hvarje begrepp om konstens regler. Ty 'Mästarens i ord och gerning' här framställda kropp är modellerad efter en liten fyraårig flickas knubbiga lemmar och skägget efter en gubbes.»

Det påstods, att första gången den unge pastorn besåg sin kyrka, hade han utbrustit i skratt, och så kom den första historien ut om honom, berättad af den på sin ömtåligaste sida dödligt sårade gamle klockaren.

Men i dag stod pastorn så hög och allvarlig och — fullkomligt presterlig på sin vanliga plats bakom sakristian och väntade på att predikan skulle taga slut, då han hade att förrätta altartjensten.

Folk påstod att han förändrat sig mycket under de fem år han varit gift. Hvari förändringen bestod, kunde man icke så noga säga, men hela pastorns uppträdande hade blifvit mera som det skulle så vara. Pastorskan hade fått barn med hvar år och brödbiten började bli knapp i kommunistersgården, men gamle prosten kunde väl icke lefva i evighet heller. Tydligt var pastorn mån om att ingenting vore att anföra mot honom vid ett blifvande val.

I dag var gamle prosten mer än vanligt lång och trötande. Oupphörligt vibrerade rösten af återhållen rörelse, och herrarne på läktaren hviskade om »många kors i mar-

ginalen i dag», ty det var en känd sak att prosten använde detta slags påminnelse vid de ställen »där det borde gråtas».

Pastorn bytte ställning och härvid flög hans blick tankspridd upp mot herrskapsläktaren, som han hade midt framför sig. Så han ryckte till i första ögonblicket! Men i det nästa lade han med den vanliga andaktsfulla gesten handen öfver ögonen och stod stilla såsom förut. Men när han efter en stund lät handen falla igen, var han hvit i ansigtet, hvit som den kalkade väggen bakom sig.

Småningom höjde han sin blick igen, något högre, så att den kom att hänga vid den dammiga vapenskölden, som, omgifven af rostiga värjor med brustna klingor, prydde väggen öfver barons från Göa bänk — sedan sjönk den blixtnabbt ned på flickan, som satt där, rätt under dessa bevis på en forntida storhet.

Då hon mötte pastorns blick skiljdes de korallröda läpparne åt af ett leende, ty hon var ännu för ung att fullt obesväradt kunna uthärda de beundrande blickar, som hon ständigt var utsatt för, och att slå ned ögonen och se blygsam ut, »var ju så fånigt», då hon i alla fall icke kände sig blyg. Och så smålog hon af munterhet och belåtenhet hvarhelst hon stötte på beundran. Med sina dunkelsvarta ögon och bleka ansigtsfärg stack hon skarpt af mot omgifningen, som bar den vanliga prägeln af svensk landtlighet. Det fullkomligt guldkimrande håret böljade fram under en storbrättig hatt, fodrad med hvitt siden och på kullen prydd af en knippa matthvita plymer. En högröd sidenblus, fasthållen kring lifvet af ett läderbälte, täflade i färg med läpparne, fuktiga och nervöst rörliga.

Pastorn formligt slet sin blick från denna sällsamt sköna tafla af flickan däruppe på läktaren under värjorna och vapenskölden — alltsammans belyst af augustisolens varma ljus, som snedt bröt in genom ett djupmuradt fönster.

Hvem var hon?

I första häpenheten hade det skrikit till inom honom: »Skogsfrun!» Och då hon smålog emot honom: »Alla makter — hon känner igen mig!» Golfvet började gunga under honom, men van som han blifvit vid sjelfbeherskning, kom han snart till besinning igen. Troligen var hon »vackra fröken från Göteborg», som sedan några dagar låtit tala om sig i orten. Barons på Göa hade haft henne med från sin badresa och det talades om att hon skulle ha unga baron —

han med det kala hufvudet och som satt bredvid henne i bänken och oupphörligt förde knappen af sitt ridspö in i munnen för att bita ihjäl gäspningarne.

Han hade anorna och hon pengarne.

Prosten hade slutat sin predikan och bönerna voro lästa, men det hade undgått pastorn. Först då kyrkvaktarn, som gick och satte upp numren till slutpsalmen, med en förebrående blick hårdt harskade sig, for han upp och till församlingens häpnad marscherade han på sitt forna lifliga och opresterligt hållningslösa sätt fram till altaret. Detta var en af de ovanor han lagt bort under de gångna åren.

»Detta måste vara er 'er underliga pastor', som ni talat om», hviskade fröken från Göteborg till sin granne. »Jag trodde icke han såg så bra ut och oh! sådan härlig växt. Han borde ha gifvit sig in vid operan.»

»Ja, nog har man haft många förslager för vår pastor, men operan har då ingen tänkt på förut», svarade baronen med släpig röst och tog för ett ögonblick ridspösknappen ur munnen.

Snart var gudstjensten förbi och gummorna samlades på kyrkbacken för att se herrskapsskjutsarne köra fram. Ett stycke af vägen myllrade det af gående och åkande, men snart skingrade sig massan för att på skiljda vägar och stigar uppnå sina aflägsna hem.

Ensam uppför backen trafvade slutligen pastorns brunte med pastorn själf och pastorskan på framsätet i trillan och inackorderingen från staden bak. Se så, nu var man ifrån alla de andra kyrkfarande, nu kunde pastorskan dra upp underkjolen öfver axlarna till skydd mot dammet, och inackorderingen tyckte synd att bleka den nya röda parasollen i solhettan, hvadan hon bytte ut den mot en gammal sliten svart, som hon hade gömd under sitsen. Knappt hade hon dock fått upp den och börjat snaska i sig en mot pastorskans vetskap medhafd smörgås, förrän vagnen från Göa kom sprängande om dem, med unga baron ridande sin skymmel på sidan därom.

Gamle baron ropade åt kusken att hålla ett ögonblick.

»Kom till oss i afton», ropade han till pastorns. »Vi ha ställt till litet roligt för att fira vår unga fröken här. Klockan precis sex — hör ni.»

Pastorskan tackade och stretade att få ned underkjolen, men hon hade knapt fått den af ena axeln, förrän de otå-

liga hästarne satte i väg igen och det ståtliga ekipaget försvann i ett dammoln. Inackorderingen hade sådan möda med att samtidigt få ned den trasiga parasollen och smussla undan smörgåsen, att hon satte den sistnämnda rakt i ryggen på pastorns hvita damrock af hemväft lärft; men lyckligtvis tycktes pastorn hvarken höra eller se.

Han hade släppt efter tömmarne och lät Brunte gå som han ville. Pastorn var mycket blek och oupphörligt förde han handen till pannan liksom för att förjaga en plågsam tanke.

Hon hade åkt baklänges, ty fröken från Göa tålde icke detta utan satt fram bredvid friherrinnan. Sålunda hade den unga flickan kommit att sitta vänd rakt emot honom, de få sekunder vagnen hållit. Med otyglad nyfikenhet hade hon betraktat denne landtprest, så manligt vacker, och hennes svarta ögon hade vidgats af förvåning, för att strax därpå med en slags ömkan flyga öfver till hustrun till denne man. Ty de fem åren pastorskan varit amma och torkat och brännt sin hy öfver grytan, bryggd och bak och slamrat i väfstolen frampå nätterna, hade härjat henne mycket. Hennes enda behag, friskbeten, hade gått totalt förloradt. Aldrig hade hon någon ro för bekymren om de sina. Äfven nu plågade de henne,

»Vore det icke skäl i att raska på litet», manade hon oroligt sedan underkjolen kommit upp igen. »Mina ska' både passa köttbiten i grytan och Lill-Paul. Trösta oss om hon bränner oppe'n, jag har nu gömt på'n så länge, så det ska' väl hända något galet me'n», tillade hon, såsom vanligtvis rörande ihop saker och ting.

»Med Lill-Paul?» fnittrade inackorderingen som ändtligen lyckats få i sig sista biten af smörgåsen, utan att den af sina hushållsbekymmer upptagna pastorskan märkt något. Äfven sistnämnda, impertinenta yttrande undgick henne, medan pastorn tyckte sig böra le — ett matt småleende.

»Sådan tur att din rock så nyss varit hos skräddaren och blifvit oppressader», fortfor hon. »Jag må väl i all sin da'r ha en ren krage åt dej, annars får då Mina genast tvätta opp en, så hinner jag nog stryka'n medan Lill-Paul sofver. Hilma kan ju ha sin nya perkalklädning, som hon fick hemifrån härförliden och ett par rosor till håret ska' du också få, barn. De stå just färdiga att slå ut i dag, i morgon är det i alla fall ingenting bevändt med dom.»

Att komma med själf hade pastorskan icke en tanke på — hvarken nu eller annars. Sällskapslifvet var icke till för henne längre. Alltid hade hon ju en liten att amma och så var hennes garderob icke i det skick att den tillät henne gå på någon bjudning; der var ju så många att sy, tvätta och väfva åt ändå, så många munnar att mätta, att hvarken tid eller slantar blefvo öfriga för den betungade husmodren. Men dock föll det henne aldrig in att tycka annat än att hon haft en »faslig tur» den dagen hon blef gift med den vackre presten. Det var nog många som afundats henne detta och då var ju allt annat bara småsaker. Hvardagslifvets släp var något alldeles som det skulle så vara — hon kände intet behof att höja sig däröfver. Och så fick pastorn fara ensam med deras inackordering, som naturligtvis skulle ut och ha litet roligt ibland för att trivas desto bättre, och pastorskan nöjde sig med att dagen därpå grundligt pumpa dem — hufvudsakligast om mat och traktering,

Så bar det till att pastorn äfven denna gång fick kuska i väg ensam med den unga flicka, som i år bodde hos dem. Helst skulle han velat slippa henne denna gång, ty hade han varit allena, är det troligt att han stannat Brunte under några björkar och kastat sig själf på en tufva för att ostörd få begrunda virrvarret inom sig och öfverlägga om han icke borde följa rösten, som manade honom att vända om.

Men nu hade han endast att köra på.

Då han inträdde i stora salen på Göa, var dansen i full gång. Knappt hade han helsat på värdfolket, förrän något ljusrödt, lifligt kom flägtande tvärs öfver golfvet, och då han såg sig om stod han vis à vis med flickan från förmiddagen.

Hon var klädd i rosefärgadt silkestyll med buketter af mörkröda mossrosknoppar fästade här och där tillsammans med fina blad af odiantum. Det gyllne håret, bart, var uppfäst i en grekisk knut och om lifvet bar hon ett bredt moiréband med långa hängande flikar.

»En svensk Ingeborg och en italiensk Julia i samma person», hviskade gamle baron hänryckt.

»Presentera mig», sade hon endast och fäste sin blick med ett bortskämdt barns otålighet på pastorn, som kände sin strupe ihopsnöras.

Nej, det var icke första gången han sålunda blickade in i dessa ögon. Han endast kände igen dem såsom det käraste på jorden — som han en lång tid lefvat skiljd ifrån.

»Dansar pastorn?» fortfor hon sedan de blifvit förestälda för hvarandra. »Nej, naturligtvis, det gör ju ingen prest. Men jag tycker pastorn liknar icke de prester jag sett förut. Åh, min gamle, snälle kyrkoherde, som jag läste fram för i vintras! Ja, någon respekt hade vi just inte för honom. Vet pastorn, han snusade alldeles vådligt och aldrig torkade han af fingrarna efteråt. Nå, hvad händer! Jo, vet pastorn, sista förhöret före konfirmationen, då vi läste tillsammans med gossarne, så tar han sig en duktig pris — vi höllo just på med budorden — pekar med det snusiga fingret på en gosse och frågar »Hvad är det?» Tänk sig, pastorn — »snus!» svarade gossen och jag trodde vi skulle allesammans kväfvast af skratt. Men han slapp fram ändå, var det icke snällt? Skulle pastorn handlat på samma sätt?»

Pastorn mumlade något om att han icke brukade snusa och gamla baron skrattade med full hals åt historien. Den förre var tydligen alldeles fallen ur koncepterna och icke heller kunde ju han veta att denna naiva frispråkighet ansågs för »highest fashion» hos de unga damerna i Göteborg.

»Hur mår pastorskan», skyndade sig friherrinnan att infalla. »Och er fröken från staden — hvad heter hon i år och är hon icke med?»

Pastorn förklarade att han haft fröken med sig, men måst lemna henne i kapprummet, emedan hon bestämt vägrat att gå med upp, när hon fått höra hur mycket främmande det var. »Hade hon vetat det skulle hon gjort en omsorgsfullare toilett.»

De svarta ögonen kisade ihop sig till ett par smala streck och de korallröda läpparne öppnades för ett plötsligt skratt.

»Åh, är hon af den sorten! En sådan lustig flicka! Jag slår vad att hon gjort en sådan grundlig toilett, att det är därför pastorn kommer så sent. Och nu sitter hon därnere och väntar på att bli krusad upp! Kom flickor, så gå vi ned och göra oss aimabla för henne.»

Och härmed drog hon husets fröknar med sig samt försvann.

(Forts.)

Ur min visbok.

(Af ett på svenska ännu otruckyt arbete från 1889: »Ung Ofegs visor».)

Af

Ola Hansson.

I.

Vinternatten låg stor och tyst öfver Skandinavien. Himlen stod fullsatt med stjernor, och länderna sofvo.

Månen gick upp. Det tindrade på Sulitelmas topp och från de hvita gårdarne nere i Skåne. Skuggorna lågo långa, glidande åt öster sakta och omärkligt, liksom tankar, hvilka ännu ej fått ord; och stjernorna glimtade så starkt, att om det funnits en lefvande varelse, skulle han kunnat höra i tystnaden, huru de skälfdde.

Men det syntes ingen lefvande varelse till i denna natt, ty allting sof, i mark och skog, i sjöar och stugor, i byar och städer.

Då reste sig plötsligt en gestalt upp ur Kolmårdens skogar, högre än den högsta tallen och bred öfver axlarna som Kölens ås; och han kastade sin skugga ut öfver landet som ett enormt sorgflor, och det var så långt att det insvepte hela Stockholm och med sin andra ända föll ned i Bottniska viken.

Men skepnaden var lutande, och hans ögon hade missdådarens skygga och skelande blick, och då han vände sitt ansigte uppåt och månskenet föll öfver det, visade det ett sådant uttryck af ofrid och samvetskval, att skuggorna stannade och stjernorna upphörde att skälffa. Och skepnaden suckade — suckade i en förtviflan så namnlös, så bottenlös, att barnen kvedo i vaggorna och människorna fingo onda drömmar.

Och natten stod tyst, som om den väntade få höra något; men intet lefvande syntes till utom den ensliga skepnaden på Kolmården.

Men en annan fans, som var vaken: den store Anden, han som är så stor, att han ej kan ses af ett dödligt öga,

-- somliga kalla honom Tiden, andra Ödet, åter andra Rättfärdigheten eller Domaren. Han hvilade i verldsrummet, med Orionsbältet kring sin länd och med armbålan mot Karlavägens tistelstång, och hans hvita åldringshår låg mellan verldarne som en man — hvilken människorna kalla Vintergatan, — och i hans panna lyste Ögat, hans enda stora öga, och dess stråle föll in i natten öfver nordens och på den ensliga skepnaden på Kolmården — — —

»Judas», ljöd det genom natten, med en klang som då sten faller på is.

Då sjönk skepnaden samman som under en jättes hand, och hans ögon blickade vildt omkring sig, och hans ansigte fick ett uttryck som af millioner storknade rop i skräck. Men natten stod tyst omkring honom, och han var ensam, och ingen lefvande varelse syntes till.

»Judas», ljöd det än en gång. Och han viste ej, hvarifrån rösten kom, ty den store Anden är så oändligt stor, att han ej kan ses af något dödligt öga; men när han såg på stjernorna som skälfde, tyckte han att det var de som talade, och när han betraktade de långa skuggorna, tyckte han att det var de som talade, och när han förmärkte tystnaden och ensamheten omkring sig, förstod han, att det ej kunde varit annat än dess röst han hört.

»Judas», ljöd det för tredje gången. Det var allt som talade, det var ingenting som talade, det var utom honom, det var inom honom. Då skrattade han, såsom en menniska skrattar i skrämseles vanvett; och det ekade genom natten, och han lyssnade till sitt eget skratt, och när en timme gått, hördes det ännu som om hundra tusen människor skrattat långt borta, inne i de sofvande städerna.

Och åter ljöd rösten:

»Hvad har du syndat i dag?»

»Jag har intet syndat i dag», svarade skepnaden.

»Hvarför har du då dåligt samvete?»

»Jag har icke dåligt samvete.»

»Hvarför föll du då samman, när du hörde min röst?

Och hvarför suckade du? Jag skall rifva bindlarne från dina samvetessår, på det att du må kunna se, huru de ännu blöda; jag skall mana fram alla dina synder, och de skola bita dig i själen som blodhundar. Men ställ foten mot klipphällen och lägg armen om skogen, ty dina ben skola segna under dig, vid hvad du nu kommer att höra.»

Då riste skepnaden från hjessan till fotabjellet så att Kolmårdens skogar skakade, som om stormen gått fram genom dem, Och han föll på knä och slog hufvudet mot stenhällen och ropade:

»Jag är icke Judas! Jag är icke Judas!»

»Du är lifvets likblod och mensklighetens röta. Din själ är spetelsk, ditt hjertblod svart, din hjerna träck. Det fins icke en bland menniskorna, som är slägtets skam så som du; om man ock sökte igenom alla fångelser och igenom lastens alla boningar — man funne ej din like.

Ty du är Tigaren. Du har tigit, tigit i hela ditt lif, tigit då du bort tala, tigit bort din själ och din samvetsfrid. Du spottade aldrig på honom som stod i kåken, men du teg; du höll icke i tängerna, när man ryckte ut hjertat ur kroppen på sanningsvittnet, men du teg; du var icke ibland dem, som spände hafvande kvinnor för din vagn, men du åkte med och teg; du piskade aldrig din arbetare till att ta i, tills blodet sprutade fram ur de brystna kärlen, men du såg på hur andra gjorde det och teg. Du skulle ha tigit, om man släpat din egen far i hans gråa hår; du skulle ha tigit, om man skändat din egen mor i din åsyn.

Men hör nu på mina ord: När domens dag kommer, den stora domedagen, och alla jordens släkter skola dömas, och allt lefvande står inför mig, och alla världar äro tomma, och oändligheten står tiggande i väntan och bäfvan, — då skall jag låta stänga portarne till min sal och då skall jag uppstå och säga:

I alla, hvad I än syndat, så varder det eder förlåtet! I svage, som ej kunnat motstå frestaren, och I lede som frestat, — jag förlåter eder. Tvätten edra händer rena från smuts och blod, och kläden eder i helgdagskläder, och gack in till den eviga saligheten! Jag förlåter eder alla.

Alla, utom *en!*

Och då skall jag peka på dig, du tigare, och låta slå salsportarne upp och visa dig de tomma öde världarne och säga:

Du som låtit orätt ske, fastän du kände hvad orätt var; du som kallt såg på, fastän du hade händer till att hjälpa, du, som förrådde dina bröder genom att tiga der du kunnat frälsa dem med ett enda ord; du som hade sanningen, men icke talade den, och tiggande gick förbi den öfverskådliga raden af korsfäste sanningsmän; — du fege

tigare, hvars namn är Judas, — förlåtelsen får du icke, aldrig i evighet. Utan i den öde världen skall du vandra, och du skall aldrig kunna stanna, och du skall aldrig dö, och världarna skola aldrig upphöra, och alltid skola de förblifva öde, och tystnaden skall göra dig galen, och du skall tjuta som hundar nattetid, och du skall ropa som en besatt, och du skall skratta i skrämselns vanvett, så som du nyss skrat-tade, men ingen skall höra dig, ingen svara dig, utan ekot af din egen röst, rullande fram genom den döda oändlig-heten som det enda ljud och det enda lefvande som fins.»

Då störtade skepnaden upp, och hans skugga föll öfver det månskensbelysta landet liksom den groteskt förstörade skuggan af ett människohufvud på en ljus vägg; och han sträckte händerna mot höjden, och ögonen trängde ut ur sina hålor, och han föll framstupa, som ett jätteträd — —

Och morgonrodnaden brann, och tupparne golo rundt kring landet, och i sängarne vaknade man, badande i mar-ridtens svett — — —

II.

Det var en gång en liten människa, som hela natten vandrat kring i skogen, der lysmaskarne blänkt i mörkret. Då morgonen kom stod han i skogsbrynet, och han såg solen gå upp öfver hafvet.

Den lilla människan satte sig vid stranden och grät. När han åter lyfte blicken, såg han den store hafsguden hvila ute på vattnet. Han låg utsträckt i hela sin längd, med armen krökt och hufvudet stödt mot handen. Den gröna sidendrägten satt löst kring hans kropp och glänste vattradt när den böljade, hans hufvudhår låg ut öfver hafs-ytan som en bred solskensstrimma, och hans gröna ögon hvilade på den lilla människan, som satt på stranden och grät.

»Hvarför gråter du?» sporde han.

»Jag har gått vilse», svarade den lilla människan. »Jag har vandrat en hel natt, och jag är trött. Jag vill sofva, men jag kan inte; jag vill gå hem, men jag hatar hemmet. Jag är led vid lifvet.»

»Du har ju döden», sade hafsguden.

»Jag kan inte dö», svarade den lilla människan och ryste. »Ty lifvet var så skönt, och jag är så ung.»

»Gå till min broder Pan då», sade hafsguden.

Då log den lilla människan bittert.

»Han bjöd mig blommor, men då jag ville plocka dem, blefvo de fjärilar som flögo sin kos, och när jag fångat en fjäril, höll jag en mask i min hand. Din broder Pan är en skälm.»

»Så kom till mig då», sade hafsguden.

»Hvad ger du mig?»

»Jag ger dig sältan, och solskenet, och den vida vägen.»

»Du är så stor — du skrämmer mig.»

Då tog hafsguden i sin hand en snäcka:

»Och ändå får jag rum i denna lilla tingest», sade han.

»Men du ser så sträng ut, och din min är så ödslig.»

Då log hafsguden, och hans leende föll som ett solsken ut öfver hafvet, och han lyfte sin hand, och djupen öppnade sig, och den lilla människan såg in i en röd korallarkitektur, kring hvilken ljusgröna bladväxter klättrade och hvars väggar voro mosaik af perlor.

»Men jag är bunden», ropade han som i själanöd. »Lös mig! Ty jag älskar en kvinna.»

Och åter log hafsguden mot den lilla människan.

»Barn», sade han. »Du säger att min broder Pan är en skälm, och ändå har du ej kommit underfund med hans största skälmstycke.»

Och han doppade sitt lillfinger i hafvet, och en hvirvel uppstod i vattnet, med stora droppar som liknade gröna perlor och med ett skum som liknade en sifverhvit slöja i solen, och under slöjan såg den lilla människan ett kvinnligt anlete, skönare än något han hittills sett. Och hafsguden pustade på det, och det svann som en rök, upplöstes i det tomma intet.

Då reste sig den lilla människan, och marken gled under hans fötter och drog hän och rullade sig samman ned under horisonten, och han såg sig sjelf som en liten mörk punkt på det oändliga hafvet och under den oändliga himmelen, och det var så tyst som om allt lif vore dödt, och solen sken ensam i verdensrummet.

Och den lilla människan lade sig med en känsla af oändlig trygghet intill den stora ensamhetens hjerta.

Musikrevy.

K. operan: Spohrs Jessonda 1826 och 1891.

Konsertsången: Filharm. Sällskapet, klöfverbladet Taube, Carreno—Stern; diverse.

Operasången 1825—26 var i Stockholm föga liflig. Visserligen hade man nyss upptagit Rossinis Barberare f. f. g., men Rossini var då lika diskuterad som Wagner i våra dagar, och de förnämre muskdilletanterna funno »föga värde i denna musik med sina fala melodier och sitt olidliga buller(!)». (De skulle hört Götterdämmerung eller Die Walküre.) Men den stora publiken fann stort behag i Rossinis mästerverk, ehuru väl Rosina till det yttre ej var mycket förförisk i fru Sevelins hedersamt borgerliga skepnad. Men så mycket mer förförisk var Sällström som greffen, trots bristande koloraturfärdighet, qvick och rolig Fahlgren—Figaro, respektabla basarne Bartholo och Basil, hrr F. Kinmanson och Preumayr. Derpå kom en repris af Don Juan, der m:ll Enbom f. f. g. fick försöka sig som Anna och m:ll Fagerberg, sedermera Sällströms hustru, som Zerlina, under de ordinarie rollinnehafver-skornas opasslighet, resp. m:ll Widerberg och fru Lindström. De nya rolförändringarne föllo ej i smaken; särskildt m:ll Enboms entré som Donna Anna lär ha varit ryslig, den storvuxna damen högg och slet i den spensliga Don Juan—Sällström på ett sätt, som kom »stående parterr» att, kiknande af skratt, likna upp-trädet vid en full gubbes bortförande af polis. O Mozart! Aubers »Snöfallet» gafs derpå, men vann föga bifall vid denna repris, emedan m:ll Widerberg och hr Lindström i furstinnans och prinsens roler remplacerats af artister, som ej ersatte dem. Sjelfva snöfallet var miserabelt, »endast litet bomull syntes på hr Sällströms hatt och kappa». Också skämtades mycket i societeten denna vinter om k. operans snöfall, särdeles som naturen denna vinter ej presterade stort mer, hvilket gjorde att »det stora slädpartiet» (staden var då ej större, än att man intresserade sig för »slädpartiet») måste uppskjutas månad efter månad, tills det ändt-

ligen i Mars kom till stånd, 150 slädar, samlade på — Mosebacke torg, arbetande sig ned genom — Yrvädersgränds snödrifvor, fram öfver »Blå slussen» och »jernvindtbron», förbi Skeppsbrons »fruktstånd och uppstaplade högar af lutfisk, tran och torkade gäddor» framåt »Nya Bron» (Norrebro) och det var just här som de skämtande paren önskade sig op. »Snöfallets» bistånd, ty här var »menföre». För den som vidare intresserar sig för detta slädparti, må i förbigående nämnas, att man tog vägen förbi Castenhof (»in genom en bakport och ut på Drottninggatan») upp till Stallmästargården, »värdshus förbi» öfver sjön till Roslagstull, öfver Djurgården till »Brunnsvärdshuset», der det valdades och glöggades, koketterades och kurtiserades. »Många giftermålstraktater uppgjordes nog här, mången fattig fan till räddning från kanslibetjenter och bysättning.» (Det måtte ha varit fanrikar med, eller underlöjtnanter, som de nu kallas.) Man dansade till ljusan dag och mot slutet skramlade kavaljererna ihop »20 R:dr R:gs, rörda till mildhet och barmhertighet af drufvans safter, ämnade till lazarett, churhus (!) m. m., anförtrorde åt värdshuspigorna i förstugan att af dem genast öfverstyras»(?!).

Ett par månader före detta stora och märkliga societetsnöje hade ett annat inträffat, som omöjligt kunde uteblifva, H. M. konung Carl Johans nådiga födelsedag, rikligen sirad med underdåniga verser i tidningarna och på k. operan firad med en ny opera — *Jessonda*.

14,000 R:dr Banco kostade denna operas uppsättning, en då för tiden enorm summa för en operautstyrsel i Sverige, men så gjorde ock den nya operan »epok» och »alltsedan Gustaf Wasas första uppförande hade man intet skadat slikt Praktspektakel». Publiken tröttnade ej att gå och se den nya operan, men musiken behagade föga, »applaudissemmenterna» voro betydligt matta, men som husen jemt voro fullsatta, bekom detta vederbörande mindre. Äfven pressen mottog Spohrs musik med blandade känslor, »man måste höra om den flera gånger att något fatta». Operans uppsättning rön-te deremot nästan öfverallt största erkännande, »kostymerna voro med noggrannaste omsorg ordnade», dekorationerna »ståteliga» o. s. v. Dessa senare tyckas också i sin helhet varit långt öfverlägsna 1891 års repris. Så t. ex. var 1826 »Jessondas pavillon i glänsande österländsk stil», nu var det en gammal bamburörshyddan från »Paul och Virginie», föga värdig en förnäm rajahs enka. Tempeldekorationen hade då en vacker utsigt genom portalen och tredje akten en ännu mer pittoresk sådan, der man såg portugisiska lägret, staden Goa och haf-

viken i fonden. Tristans tält hade då för tiden en dörr, genom hvilken man såg en måabelyst sjö, hvars verkan dock lär ha förtagits genom felaktig clairobscur. När ridån uppgick öfver sista akten, var templet mörkt, men fick sedan »hemska éclairage» genom röda lampor, som bildade lotusblommor. Regien tycktes den tiden i denna akt vara bättre än nu, då den lemnade mycket att önska. Så t. ex. sprang folket 1826 icke så omotiveradt ut och in som 1891, utan var sysselsatt med offerceremonier, då åskan slog ned, hvilket denna tid gjordes i templet, långt bättre än nu bak kulisserna. Åskstrålen drabbade Bramastoden sjelf, som dock icke »störtade samman» utan »for på sned med bibehållen jemnvigt», hvilket man klandrade såsom »stridande mot tyngdlagen». Äfvenså klandrade de mer konstförståndige tempelväggarna, som ej voro »hållna nog i porfyr» och sirade med »för litet mythologiska figurer». Annars berömdes det dekorativa enhälligt.

Kostymerna tyckas deremot varit bättre nu, 65 år efteråt. Man klagade då att damerna aldrig ville kläda sig annat än i moderna dräkter, tiden för handlingen må vara när som helst. Fru Sevelin och m:ll Widerberg voro dock ganska grannt utstyrda, särdeles den sistnämnda, som hade råd att »lägga till sjelf» och hvars konferenser med sömmerskorna plögade upptaga längre tid än hennes séancer med violinisten, som lärde henne hennes roller, hvilket skedde efter gehör utan minsta notkunskap. De begge damerna hade håret upplagdt i små lockar och fastsatt fram på hufvudet, alldeles efter 1826 års modejournal. Detta klandrades med fog och utslaget rakt hår rekommenderades, »hvilket väl också borde kunna ajusteras till behaglighet». (Fruarna Östberg och Edling voro på håret riktiga, men den »granna kostym», som »Affschen» lofvar för sista akten, befanns dock vara samma hvita kjol med guldglittergarnityr nedtill som fru Östberg begagnat i andra akten, hvilket dock kunde göra detsamma.) Öfverstepresten var 1826 insvept i »ett stort rödt sidenskyne», som skarpt kritiserades. Brahminernas hvita mantlar och svarta capuchoner flögo ibland upp och visade inunder — portugisisk krigsdrägt, hvilken lär ha påmint om »30:åriga krigets», ehuru »elegant». De unga krigarne dansade i skor och strumpor, och förebräddes att de ej åtminstone hade »halfstöffletter». Vi tvifla dock att de tog sig så märkvärdiga ut som nuvarande balettkårs äldre och yngre damer i operettdräkter à la Offenbach, Strauss. Men märkliga lära de uppträdande varit »i synen», fastän af samma race damerna hvita, herrarne svarta, särdeles den vakra Sällström, som vid premiären var svartare än någon annan. Detta experi-

ment slog dock illa ut, hvarpå den firade tenoren utan vidare tedde sig mjölkvit de andra gångerna, ehuru Brahmin. Öfverstepresten lär ha förbluffat en verld med de svartaste ben och det hvitaste anlete.

Angående utförandet finna vi att det nuvarande utförandet ej kan jämföras med den tidens, så mycket — *bättre* är det på alla händer. Hr Sällström hade visserligen »ungdom och melodiös röst», liksom m:ll Widerberg, hvilket »var passande», men den förre »brådstörtade sina recitater», sade dem »utan känsla och liflighet», hvilket »var skada för det vackraste i operan, recitativet före arian, som dock sjöngs bra». Rolen ansågs »förrädisk mot de sina, ohygglig», derjemte »onaturlig». Den senare förstod man här bättre än i andra operor, ehuru uttalet äfven här var »slarfvtigt». Vidare får man om Henriette W. följande karakteristiska upplysning:

»Uti arian (som till sin komposition har föga värde) sveks m:ll W. då och då af sitt minne och sjöng i stället på måfå hvad som föll henne in, men kom aldrig ur tonen, tack vare sällsynt lyckliga naturanlag».

Tänk om fru Edling skulle ge sig till att sjunga »på måfå» o. s. v.

M:ll Widerberg erhöll för resten af en granskare beröm för »innerlighet», af en annan tadel för »operettmessighet» e. s. v., beröm och tadel om hvartannat, alldeles som nu, motsägande som nu. Fru Lindström alternerade i Amazilis rol, der hon ansågs spela bättre, men rösten, »ehuru mer stor och uttrycksrik än m:ll W:s(?)» hade mindre klang än dennas och var »litet skadad» genom »öfverflödigt användande vid talscenen». (Detta »öfverflöd» lär dock varit alldeles nödvändigt, emedan ingen annan fanns i den finare ingenue-stilen.) Somliga ansågo fru Lindström vara en så ypperlig Amazili att m:ll Widerberg alls icke borde få uppträda i rolen, och för att blidka denna tillades att hon med sitt »interessanta ansigte och smältande stämma, som alltid höll sig ren», borde vara Jessonda sjelf trots rolens höga toner, men ännu högre hade m:ll W. tagit som Thisbe i »Cendrillon» (ärfd efter Justine Wässelius), hvarför hon antogs kunna gå i land dermed. På det viset blef den stackars fru Sevelin utkörd ur operan. Denna sångerska hade sympatier på grund af »sin arbetsamhet», men som utseendet var lika fult som flera toner i rösten, voro dessa sympatier tunnsädda. Någon annan hög sopran fanns emelertid ej, ej heller annan »Rossinisångerska». Framgången i Jessondas titelrol tycktes vara medelmåttig, recensionerna voro mycket

skrufvade och sade henne artigheter om hennes — Fiorella och Rosina (Rossinis »Turk» och »Barberaren»). Spelrolen ansågs så svår genom sin »passivitet», att man ej kunde förväna sig om fru Sevelin »ej här intresserade». Men det värsta var att sången också var mindre intressant. Efter de vanliga komplimenterna om arbetsamhet och »största koloraturen vid operan» får man höra att koloraturen ej räckte till för de i Spohrs musik så ymniga kromatiska gångarne, att allegrot i den stora arian var »för svårt», så att »intonationen gång på gång blef falsk». Recitativet hade lyckats henne bättre, hon hade ock varit med »mer in på k. operans oförgätliga storhetstid med Olin, Müller, Karsten», och vid svårare ställen var fru S. »så klok» att sjunga med half röst att icke »sången skulle snafva». Härigenom uppkom dock det sällsamma, att i duetterna med Amazili både m:ll Widerberg och fru Lindström »ehuru hafvande — såsom Amazili — den lägre stämman läto *öfver* den högre», och detta trots det att de hade »svagare stämmor». Detta måtte ej ha varit för vackert. Till slut får dock fru S. det vitsordet, att det var väl hon »drog sig igenom stämman» så som hon gjorde, oakadt hennes röst »blir otydlig vid låga *d* och upphör före *h*», hvarför ock låga *a* i recitativet i tredje akten blef ohörbart.

Ohörbart blef också diverse i Tristans och Dandaus roller, uppdragna åt hrr F. Kinmanson och Preumayr, af hvilka den förre var en djup bas »som präktigt höres ta contra F i Skapelsen», men som här hade fått ett parti, som höll sig på hans sämsta toner, gick upp till f och sällan ner till b. Man var också så van att se denna förträffliga sångare som prest eller far eller bof, m. a. o. i äldre roller, att han ej behagade som älskare, hvadan hr Lindström rekommenderades för rolen, emedan hans tenor »går ned till låga *g*» (märklig tenor i sanning!). Hr K. kunde ej låta höra den vackra frasen uppåt Ess i andra finalen: Frukta ej, mitt goda svärd skall dig försvara mot en verd! och i ensemblenumren försvann han. Recitativet gingo bättre, men romansen skadades af den sträfva basklangen och den dåliga falsetten »som i Doktor Bartholos parti visst tagit skada»(?). Hr Lindström öfvertog också sedermera rolen, som han utförde långt in på 30:talet. Öfverbrahminens rol ansågs passå hr K. bättre med dess omfång: grofva E—d. Hr Preumayr måtte der ha varit ynkelig: höjden hördes ej och djupet förnams icke. Redan låga ass, som bör ut hållas i första akten, hördes ej af någon. Huru denne sångare ännu i slutet af 30:talet kunde sjunga Hidraot i Armida är obegripligt. Men hans fraserings lär ha va-

rit god, liksom recitativen. Den cantabla satsen stördes deremot redan på 20:talet af »ålderdomssvaghets», röstens styrka var »utan behag och utbildning». (I detta fall lefver ännu en och annan Preumayr kvar.) I Lopez biparti hade man velat höra hr Fahlgren (Rossinis Barberaren och Webers Kasper), hvars »starka och vackra baryton går till höga *a*», men som partiet blott går från *d*—*d* fick man höra en ung hr Cederberg, d. v. s. man hörde äfven honom illa, han också »gick ej ut», och orsaken uppgaf en recensent: hr Isaac Cederberg är ännu i målbrottet(!). Hr C. var dock vid denna tid 24 år och hade 25 November förra året (1825) inträdt i det heliga äkta ståndet med en dansös, vid namn Charlotte. Sedan »målbrottet» var öfver, antog man rösten skulle bli baryton och ogillade att hr C., »som mest tyckes evertuera sig åt komiken», fått dubblera hjeltetenoren hr Lindström, der han sökt efterhärma dennes »nu aflagda gester»(!) o. s. v. Hr C. fick beröm för sin sceniska ledighet och liflighet. Denne unge man, som sedan gjorde lycka i diverse sekundtenor-roller, som Dickson i Hvita frun, afled redan 1831, hvarefter — o ödel — just hr Lindström fick ersätta honom i hans roller, *samtidigt* med uppehållandet af hjeltetenorfacket. Så var hr L. ena dagen Ferdinand Cortez, den andra Jacchino i Fidelio, Rinaldo i Armida och Lorenzo i Fra Diavolo o. s. v., alldeles som om nu hr Ödmann skulle till omvexling med Otello eller Radames sjunga Donathan i Nürnbergerdockan eller *andre* fiskaren i Kung för en dag. (Det är visst inte värdt hr Nordqvist proponerar.)

I regien har nuvarande regissören berömts för bajaderpantomimen i Jessondas boning, der facklornas släckning m. m. förmenas vara hans utmärkta påhitt. Nej, detta har alltid utförts i operan och 1826 får unge Cederbergs fru, dansösen, bannor för bristande insigt i indisk mythologi, hon borde ej med *vrede* ha släckt facklan, rifvit sönder slöjan o. s. v., utan framställt döden i leende gestalt, »emedan hinduerne äro mindre rädda att dö än vi» och »Jessondas död ej är en tyranniets dom» utan »en själfvald ära». Katastrofen i 3:dje akten gjordes »ograciöst» och fru Sevelin stod som en stod inför yxan. Annars fanns blott beröm åt kör, orkester och utstyrsel. Recitativet togos dock för »brådstörtadt» och orkestern glömde vid rec. att pausera. Man ser hur det gamla operarecitativet före Rossinis reform ännu hölls i vördnad i Stockholm 1826.

Efter denna revy af det förflutna, skänkom nu gehör åt det närvarande! Fru *Östberg* var en Jessonda sådan som aldrig funnits förr i Sverige, så vacker röst, så utsökt färdighet, så vär-

digt och expressivt spel. Ty efter fru Sevelin fick fru Enbom, gift med kapten Lindberg (operans öfversättare) en tid Jessonda, der hon nog med sin stora alt-sopran bättre än både fru Sevelin och fru Östberg tog »låga a», men der både spel och sång ledo af sängerskans vanliga grofva smak och pinsamma obildning. Spohrs vokalmusik är ofta instrumentalt anlagd, så t. ex. i trion »Ijufva starka harmoni», der fru Östbergs sång var öfver allt beröm, ren, flink och färdig som ett godt violinspel. Med hänsyn till ofvannämnda Jessondor torde kunna sägas, att fru Ö. äfven är den vackraste Jessonda, som någonsin i Sverige uppträd. Detta lär väl ej kunna sägas om fru *Edlings* Amazili, som haft farligare föregångerskor, den sköna Henriette Widerberg, den pikanta Lotta Frösslind, de täcka och intagande systrarna Fischer. Fru Edling såg emellertid mycket söt ut i sin gula atlas, spelade vaket och intresserade i den stundom tråkiga rolen, och sjöng så bra att man gerna velat höra den för resten mindre betydande arian:

Den värma hjertat känner
Säg om det kärlek är o. s. v.

Duetterna voro praktblommor af sångkonst och röstfägring. Ej heller förekommo sådana scener, som då rivalerna Enbom och Widerberg spelade de begge systrarna och den skälmska Henriette spotskt sjöng strax efter fru Enboms sällan applåderade aria sin replik: »Ack huru jag beklagar dig». Ej heller nöpo fruar Östberg och Edling hvarandra i öfverarmen eller sökte bita hvarann i näsan, såsom deras föregångerskor för sed hade, när rolerna tvingade dem att synas vänliga mot hvarandra, hvilket lustigt nog rätt ofta inträffade, såsom i op. Vestalen, Friskyttan (då fru Enbom från »första tärnan» avancerat till Agatha) o. s. v.

Hr *Lundqvist* sjöng sin stora aria förträffligt, trots den genanta koloraturen, som gerna kunnat förminskas, och inlade i öfriga delar af partiet kraft och heroism. Äfven de vekare elementen kommo till sin rätt. Som skådespelare misslyckades hr L. mycket lindrigare än vi vågade förmoda i denna rol, som så litet ligger för hans själ och kropp.

Hr *Sellergren* liksom salig Preumayr gjorde sig ej rätt bra hörd. Den stora arian med kör lyckades honom dock konvenabelt. Yttre och spel passade syperbt. Hr *Strandberg* var berömvärd i alla afseenden, äfven i recitativ. Gestikulationen led dock af för stor välmening. Ypperligt sjöng han den på sin tid populära arian i andra akten, liksom duon med Amazili, också

mycket sjungen förr i världen, täck och behaglig, men ej mycket originell. Themat till den lär vara af Himmel, »Fanchons» kompositör. I allmänhet märker man väl mycket den Spohrska operamusikens osjelfständighet. I Ouverturen framtitta både Méhul och Cherubini, t. o. m. Spontinis sirliga gestalt, hvars »Vestal» fått släppa till icke så litet, särdeles dess präktiga final II, som går igen här och der i Spohrs opera. Virtuosen lyser för mycket fram i kompositörens afsigter, han arbetar och arbetar, men geniet fattas. Dock är hans arbete oftast välgjordt, en mild, för-synt känsla är hans främsta igenkänningstecken. Men han är för litet objektiv för att lyckas i operastilen. Äfven de bästa delar ha symfoniskt instrumentalt anklang, så t. ex. är Jessondas vackra aria i akt I en symfoni, der scherzot och finalen fattas. Hennes scen i sista akten lofvar mer än den håller, stort anlagd, men idélös. Duetterna äro lyriska stämningsbilder af rent och bestående behag, alltid dock mer lämpliga för konsertsalongen. I finalerna märkes bäst bristen på dramatisk verve, äfvenså i de torra recitativerna, der Nadori och Tristan fått brorslotten äfven i kvalitativt hänseende, ty damernas äro mer än tråkiga. Ett par ter-zetter äro alldeles instrumentalt behandlade, särdeles den i första akten, som bör ledigt kunna sättas för flöjt, klarinett och violin. Den i tredje akten börjar bra, men saknar genomförning. Vissa körer äro ännu hörvärda, såsom introduktionens, krigskörerna o. s. v. Instrumenteringen är vacker och vårdad, stormen sinnrikt afbildad trots enkelheten. Det kunde ju vara rätt roligt att höra en opera af Spohr för en gång, men talang förblir dock talang. Skulle man icke nu kunna få höra mer genialiska verk från gamla tider, något af Spontini och framförallt Gluck, hvars namn alltför länge saknats, men som med sångarkrafter som Oselio, Östberg, Almati, Edling, Lundqvist, Ödmann, kanske skulle vara mer möjlig än man hittills vågat hoppas. *Det* är dock första rangens musik och det är sådan vi behöfva i dessa tider.

* * *

Filharmoniska Sällskapet börjar allvarsamt hota den ärevör-diga Musikföreningens så när sagdt lagstadgade anseende som Sveriges främsta körsällskap. I fjol hade Filh. Sällskapet äran af att, först i Sverige, framföra J. S. Bachs »Matheus-passion» och i år har det uppfört J. Brahms »Tyska Requiem», ett samma andas barn, om ock på blygsamt afstånd från musikens Fideias.

Man vet att Filh. Sällskapet redan tvenne gånger förut upp-

fört sistnämnda komposition, men då under mindre lyckliga auspicer och under mera kyligt deltagande från allmänheten, som nu blifvit alldeles öfverrumplad och besegrad.

Johannes Brahms har som få fått erfara innebörden af ordspråket: Gud bevara mig för mina vänner! När kompositören för många år sedan under en lustfärd på Rhen blef införd i Robert Schumanns hem, råkade denne i eld och låga öfver den unge mannens fantasier på piano, hållna i strängt Schumannskt epigon-anda, som man kan finna af opus 1, 2, 3, 4 af kompositörens alster, och etablerade på rak arm den unge mannens storhet i en uppseendeväckande artikel, införd i »Ny Tidning för musik». Denna i höga toner affattade rekommendation låg mycket emot Brahms i flertalet af de städer, der han producerade sig som pianist och kompositör. Man ansåg hans virtuositet omtvistad, hans kompositioner oklara Schumannsnebulosor. Bladet vände sig vid ett smärtsamt ögonblick i kompositörens privatlif. Han förlorade sin dyrkade moder och sjöng hennes drapa i ett Requiem, som blef hans lifs största och mest varaktiga framgång, ehuru äfven det vid sitt första framträdande icke allestädes mottogs med öppna armar, såsom i Wien, der antagonismen gjorde första uppförandet till en dubiös framgång, för hvilket skadan ersattes af den hänförelse, hvarmed verket efter hand helsades i Nordtysklands städer, särdeles Hamburg, komponistens födelsestad.

Brahms dödsmissa intar en alldeles särskild ställning bland de många, som musikhistorien och musiklitteraturen bekantgjort. Den är skriven till tyska bibelord, sammanfattade af kompositören själf. Musikens karakter afviker i än större grad från den s. k. kyrkmusiken, den är mindre en ortodoxt dogmatisk predikan, än en folklig, af kraftigt troslicf genomsyrad bibelutläggning.

Orkestern börjar med ett enkelt thema, några toner ofvan och nedan om dominanten, efterföljdt af körens entrata, mild, högtidlig, lik en sommarvind öfver grafvar: Salige äro de bedröfvade. De mörkare elementen af körstämmorna uppstämna: »De som med tårar så» och de ljusare vidfoga »skola med glädje skörda». Öfver hufvud taget äro de heliga bibelorden mycket troget afmålade i musiken, som följer dem in i de minsta skiftningar af ljus och skugga, af sorg och fröjd. Det enda vi här skulle vilja anmärka är, att bibelordet »Så varen nu tälige käre bröder till Herrans tillkommelse» icke fått en tillräckligt värdig och högstämmd musikalisk omklädnad. I vårt tycke utgör detta ställe en fläck på den annars så beundransvärda andra afdelningen: Ty allt kött är såsom gräs och all människans härlighet såsom ett blomster

på marken. Denna förintelsens gripande text predikas först af manskör, sedan af qvinnoröster, hvarpå de förenade under orkesterns väldiga understrykande af de tänkvärda orden ännu en gång upprepa dem, hvarefter de från sorg och klagan utbrista i det klaraste jubel vid orden: Men ditt ord varar evinnerligen. Detta är en soluppgång, värdig att mäta sig med de mest gripande musiklitteraturen känner, såsom, för att välja populära exempel, den första kören i »Skapelsen», eller den stora Essdur finalen i »Vattendragaren». Derpå följer en fuga, hvilken liksom alla de i verket förekommande, utmärker sig för redbar kontrapunktisk vetenskap och sinnrik behandling af musikens klangmedel, utan att dock kunna jämföras med de beundransvärda produkter af lärdom och känsla som 17:hundratalets heroer lemnat till efterverldens beundran och — fåfånga efterliknande. N:r 3 börjar med ett baritonsolo: Herre lär dock mig, pregladt af samma innerliga känsla af detta jordiskas fåfånglighet, som vi redan beundrat i andra satsen. Kören upptar omedelbart solistens ord och lägger dertill sina reflektioner, som få en frågande, irrande klagan vid orden: Vid hvad skall jag trösta mig? för att derefter med äkta tysk Luthersk frimodighet utbrista: På *dig* hoppas jag, en trosvis bekännelse af sann och varaktig verkan. Denna afdelning avslutas som de flesta andra af en fugerad sats, som här jublar i all den trosfriska käckhet och liffullhet, som orden betinga: De rättfärdiges själar äro i Guds hand.

N:o 4, som skall skildra »ljufligheten i Herren Zebaots boningar» tyckes oss ej i uttömmande grad göra detta. Här är för mycken modern nervositet, för liten antik ro, för mycket inbundet grubbel, för liten gudaenkel klarhet. I detta sammanhang vilja vi erinra om en svensk musikamatör, som synes oss med långt enklare medel åstadkommit en långt innerligare verkan med dessa bibelord, nemligen statsrådet Wennerberg.

N:o 5 är ett svårt och högt liggande sopransolo, utmärkt för stor och inspirerad skönhet, men också det stundom fallande ur den enkelt höga ton, som anstår ämnet, ned till operahjeltinnaus mera sensuellt emfatiska skaplynne. Ätminstone fordrar detta stycke en oratoriisångerska af de allra finaste musikaliska egenskaper för att hållas inom de rätta gränserna.

N:o 7 bjuder på ett kraftfullt och imponerande baritonsolo, inramadt i fulltonande körer. Det gäller här de yttersta tingen, hvilket mystiskt storartade ämne fått en vederbörligt energisk tolkning, om ock tonskalden ej förmått öfvergjuta sina bilder med den öfversvinneliga idealiska glans, som konstens heroer lärt oss

värda, särdeles Händel, hvilken som få, som ingen i Messias skildrat den verldsomfattande betydelsen af Christi lidande: Du död hvar är din udd, du helvete hvar är din seger? Den derpå följande fugan, lofsången till den Högste, har många herrliga, medryckande drag, men stannar åtskilligt nedan om sitt ämne, som kräfver en rikare solbelysning, mera strålande tack och lof, ett mera ur hjertats djup gående tackoffer för den »död, som är uppsvulgen af segern».

Sista afdelningen vilja vi deremot utan förbehåll lofода. Här tager den sörjande sonens omedelbara känsla instinktligt ut sin rätt: Salige äro de döde som i Herranom dö. Dessa sidor äro skrifna med det dyrbaraste bläck, verldsmarknaden känner, *hjärtats*. Hvilken salig ro, hvilken öfvermåttan ljufvig solnedgång, stillhet och tystnad i detta: de hvila sig från sitt arbete. Det är det lilla barnets stilla lycka i modersfamn, det är den lifströtte gubbens sista nöjda andedrag, då han går att bäddas i allas vår moders öppna sköte, som inspirerad uttalar sig i denna hjertegripande strof, som på en gång lockar tårar i ögat och längtan i hjertat, längtan efter denna heliga djupa hvila, undan all lifvets bittra strider och blödande misräkningar, hvilat i döden och hvilat i Gud: Requ.

Lysande må utan omsvep kallas det sätt, hvarpå Filh. Sällskapets kör framförde sina svåra och mer än vanligt kinkiga och fordrande partier. Alla stämmor voro friska och svällande, sopranner och tenorer stego i höjden med aldrig svikande säkerhet, renhet och full yppig tonklang. De brydsamma kontrapunktiska gångarne fingo all den vikt, den reda och precision som fordrades, nyanserna iakttogos med sällspord endragt, de mer lifliga satserna föredrogos med en personlig hänförelse, en önskan att göra sitt allra bästa, som man icke ofta påträffar. Hr Halléns utmärkta ledar- och lärar-talang må här rättvisligen harangueras och komplimenteras. Äfven sällskapets orkester gjorde utan tvifvel sitt bästa, ehuru detta bästa icke alltid var godt nog, detta dock mera med anledning af instrument-brist och brist på tillräckligt många i hvar stämman.

Achilleshälen vid detta tillfälle berodde ej på sällskapet sjelft, utan på dess biträdande, alltså raka motsatsen mot Musikföreningen, som vanligtvis sjelf är sin egen Achilleshäl, under det hedersledamöterna, hofkapellet och diverse andra från k. operan eller privatlifvet få rädda framgången.

Hr Söderman tycks af detta prof ej lämpa sig för kyrkomusik. Särdeles hans utförande af tredje afdelningen var olyck-

ligt, äfven ur mer elementär synpunkt. Rösten lät tjock och ansträngd, höjden svigtande och bemängd med illaljudande mes-sing. Bättre gick sjetta afdelningen, om ock här det rätta and-liga uttrycket i sången alldeles fattades. Fröken Riego, som förut sjungit sopranpartiet med sådant konstnärligt och tekniskt mästerskap, var illa ersatt af en ung fröken Pettersson, som na-turen begåfvat med en präktig mezzosopran, nu med all kraft uppdrifven åt höjden, hvars skärpa kan få passera i en starkt orkestrerad opera med dess glödande språk och våldsamma passio-ner, men som i kyrklig lyrik gör klen effekt, åtminstone på en för sinligt väljud så liggande nation som den svenska. Fru Sevelins öde må varna vederbörande för dessa vågsamma höjd-experiment. Och — det är ju ej säkert att hvarje offer kan ens bli en fru Sevelin och göra den svenska musikhistorien så mycken nytta som denna goda gumma på sin tid gjorde. Mins: andra högt må klifva, jag vill stilla blifva o. s. v.

Klöfverbladet Taubes första sångafton upptog tvenne emsemble-nummer af större omfång: kvartett ur 3:dje akten af Den Berg-tagna och largetto i Dess ur Lucias andra final. Några min-dre ofta hörda saker kunde med fördel ha inöfvats. Emellertid var inöfningen god och icke lik opera-kvartetterna i Berns salong, gifna som slutnummer och delvis tjenande som utgångsmarsch och af hvilka den ur Rigoletto oftast brukar väljas och rådbrå-kas. Den bergtagnas kvartett är för beroende på scensituationen för att med fördel flyttas in i konsertsalen, så t. ex. kommer sopranens passionerade utrop: »Jag är din», mycket öfverraskande för den som ej vet hvad som sker under det prof. Hallström sitter ensam och spelar sina noter och graciöst kastar sina hän-der på klaviaturen: Ingeborgs intagande af den olycksaliga vin-klunk som fröken Piehl — Bergadrottningen — lagat till på hr Lemons — hennes son kungens begäran. Det behagliga stycket, der duetten mellan Faust och Mefisto i Gounods opera tyckes fått släppt till både penslar och färg, väckte en succes d'estim hos publiken, som var »elegant» både till kostym och anor, men icke till musikbildning, hvilket märktes af den köld hvarmed qvällens mest poesimättade stycke mottogs, Geijers »Natthimlen», hvilket dock konsertgifvarinnan själf bort föredraga, icke fröken Piehl, hvars styrka ej ligger i det momentant inspirerade. Detta är som bekant händelsen med grefvinan Taube, hennes afunds-män eller rättare hennes afundsvinnor må säga hvad de vilja.

(De säga, de tokorna: »Hennes känsla och glöd, ja gu'

bevars! hvem kan inte göra efter det, ett steg fram och ett steg tillbaks, så är *det* färdigt!»)

Men den högättade sångerskan kunde kanske funnit mer tillfälle att utveckla sina bedärande konstnärsegenskaper, om hon uppträd i fler solonummer och dessa bättre valda. Nu fick man blott höra henne i en aria ur Gounods »Cinq Mars», förut på konserter sjungen af Selma Ek m. fl. Det säger sig dock själfv att arian fick nytt friskt intresse genom den utmärkta sångerskans föredrag, som ypperligt karakteriserar en söndersliten andes åkallan af den stjernklara nattens majestätiska ro för att få lugn i sitt sargade hjerta. Arian efterföljdes rättvisligen af dubbel inropning. Sångerskans deltagande i Lucia-sextuorn funno vi ej obetingadt lyckligt. Hennes i fransk skola utbildade föredrag besitter ej den bredd och gravitet, som den italienska serian kräfver, aldeles oriktigt anse vi det pianissimo som användes vid höga ass i triolgångarne, ehuru vi väl veta att detta är franskt »sentiment» och iakttagits på Grand Opéra i Paris alltsedan Mademoiselle Naus till Madame Melbas dagar. (1840—90). Mer stil var det i sångerskans Valentine, en rol som dock icke ville lyckas henne då hon på Arnoldsons sista tid försökte sig deri. Nyanseringen var här och der mer spontan än trogen de Meyerbeerska föreskrifterna, adagiot fick ej Gina Oselli breda och stilfulla legato, men sjöngs naturligtvis con sentimento, liksom duettens allegro, der det uthållna höga C satte den ej längre unga sångerskans stämband på ett vådligt prof, som segrande genomgicks. Passageverket i denna duo fick ett fulländadt utförande, hvars make man aldrig hört hos någon Valentine på k. operan. Marcel sekunderade med anmärkningsvärdt lif i hr Smiths person, som ej torde vara särdeles van vid detta slags musik men som ypperligt lät partiets musikeffekter komma till heders, den briljanta höjningen och sänkningen på två oktaver från f—F lät en fnysning af förnöjelse gå genom auditoriet. Det andliga uttrycket var svagare. I detta hänseende föredraga vi än i dag Anders Willman och Amalia Riego, hvilka vi i fjol hade nöjet höra i denna beundransvärda komposition, som på grefvinnans konsert åstadkom formlig furore, tre storartade inropningar och efter liten hvila att pusta m. m. — den fjerde, beredvilligt efterkommen af de populära exeqverande, som nego och böjde på sig i oändlighet under publikens hänförda handgemäng.

Mindre framstående nummer voro hr Lejdströms Almaviva (tredje aktens aria ur Mozarts Figaro), alltid dock öfverlägsen

k. operans nuvarande och åtskilliga föregående *Almavivor*, och i all synnerhet hr Lemon i *Ponchiellis* tenoraria ur *Gioconda*. Hr L. påminner så mycket om Arvid Ödmann att det är rent komiskt, det är en slafvisk kopiering från början till slut men med resultatet som vanligt: kopian stannar åtskilligt nedanom originalet. Så ock i denna aria, som vi hörde hr Ödmann sjunga på samma ställe för några år sedan på en matiné, efterföljd af fem inropningar, alla unga damers hänryckning och — förargelse, förargelse att den gudomlige ej lät sig beveka till ett extranummer, *Isola Bella* eller hvad det var för Hallströmska fantasier som sångaren den tiden gick på med.

Hr Hallström ackompanjerade med en smak, som fullständigt täckte teknikens små vacancer.

Den andra serien gafs inför ungefär alldeles samma publik ehuru till denna konsert äfven special-biljetter såldes och detta icke blott till »resande», som det vid första tillfället dekreterades (»resande äro mina vasaller, jag tager skatt af hvarje folk», sjöng *Fra Diavolo*).

Äfven vid denna soirée kan programmet kritiseras. Början utgjordes sålunda af den i sceniskt afseende intressanta men som konsertnummer alldeles vilsekomna quartetten mellan bror och syster, kung och drottning ur *Aubers* *Hin Ondes* andel. Det kan ju visserligen vara angenämt att höra den melodiosa kompositionen bättre sjungen än af fru Moe, fröknar Ekström, Johnson och hr Frank från Södra Teatern, der operan senast gafs, men nog kunde väl med röstresurser som grefvinnan Taubes, hr Lejdströms, fröknar Piehls och Siedners något mer värdefullt åstadkommit, särdeles som portik betraktadt. Opera-litteraturen lider min själ ingen brist på imposanta quartetter, eftersom det nu skall väljas inom den litteraturen. Något mera för sångerskan lämpligt nummer än *Alices* *E-dur* romans ur *Roberts* första akt torde ock kunna utan svårighet uttänkas. Detta stycke fordrar mer oratorisk höghet och kraft än sångerskan någonsin egt, dessutom gafs det i tekniskt hänseende på ett sätt, som icke var klanderfritt, skulden torde falla på prof. Hallström, hvars ackompanjement stundom tog ledningen och raskade på i långt högre grad än Meyerbeer förordnat. Redan Jenny Lind i verlden ansåg trots sin svaghet för koloratur att Alice borde yttra sig i mindre utbroderad stil än den eleganta *Isabella* af *Sicilien*, hvarför hon nöjde sig med Meyerbeers egna noter, liksom ock fru Stenhammar, *Dina Edling* m. fl. På en konsert kan ju en sångerska medgifvas friare händer, särdeles om hon

kämpar för sin sak med en sådan bravour som denna Alice. Mer nytt och intressant var hvad fröken Piehl denna afton hade att förkunna: en stor aria ur Catarinas parti i op. La reine de Chypre af F. Halévy, ett arbete, som innehåller många musikaliska skönheter, men hvars långsamt framskridande handling endast alltför omständligt satts i musik, hvadan verket aldrig nått någon större popularitet trots de utmärkta förmågor som introducerade operan i Paris, Rosina Stoltz, som då stod på höjden af talang (och intrigmakeri), de begge framstående tenorerna Duprez och Massal, baritonisten Baroilhet, basen Bouché m. fl. Fröken Piehls utförande af den ganska praktfulla arian öfverraskade med en dramatisk nerv, större än hon någonsin förut presterat och gjorde understödd af sin storartade stämma, hvars välljud aldrig upphör, sitt nummer till aftonens yppersta solistnummer. Det är sällan man får höra en sådan alt-sång och publikens bifall syntes rättvisligen sentera detta. Mindre upseende väckte hr Lejdström med några små arior af Saint-Saëns, likväl fint komponerade och intelligent exeqverade samt hr Lemon, som sjöng en af Brynolfs folkvisariteter (ur Hallströms »Hertig Magnus») hvilka ligga bra för sångarens nuvarande fattningsgåfvor. Prof. Hallström slogs med grefvinnan Taube i en dörr under aftonens lopp, detta dock af pur modesti, då grefvinnan ville puffa fram honom allena på tiljan att buga för applåderna efter »Granadas dotter», en ny opera, af hvilken professorn benäget gaf den utvalda publiken en *primeur*.

Slutnumret utgjordes af den celebra graf-scenen ur Rossinis »Semiramis», en opera, som flera gånger varit påtänkt i Stockholm, men hvars entré omöjliggjorts af någon passande Arsace, primadonna d'alto. När Trebelli på 70-talet var här fanns visserligen en sådan, men då var det drottningen sjelf, som fattades, hvilket gjorde att 1878 Lucrezia kom till uppförande i st. f. den påtänkta Semiramis, trots den senare operans oemotsägeliga öfverlägsenhet. Rossini visar här blomman af sitt andra manér, som med bibehållande af de italienska formerna visste förena ett dramatiskt pathos, t. o. m. en viss lokalfärg. De skimrande vokaliser hvarmed drottningens parti är utstyrdt försvara sin plats, likaväl som broderierna på hennes sammetsmantel, deremot passa de föga de öfriga personerna, från hvilkas partier man numera plär utesluta dem, särdeles som alt- och basrösterna i våra dagar ej ha den böjlighet som i Malibrans och Lablaches dagar. Grefvinnan Taube gaf Semiramis med rätt mycken karakteristisk ampleur, koloraturen med här erfor-

derlig bredd och dyster glans, olika mot Rosinas glada qvitter, hvaråt hon nyss förut i Barberarduetten hade gifvit en så charmant och briljant tolkning. Den syperba drottningen sekundrades harmonielt af de öfriga deltagarne, af hvilka fröken Piehl med fördel torde kunna sekundera i någon af de präktiga duetterna mellan Semiramis och Arsace, der forntidens yppersta sångerskor stämde möte för att söka öfverträffa hvarandra, Cinti och Pasta, Naldi och Pisoni, Sonntag och Malibran, Grisi och Brambilla, senare Albani o. s. v.

Två resande pianostjornor, fruarna Margaretha Stern och Teresa Carreno, uppgingo i Mars öfver Stockholms musikaliska horisont, der de sökte öfverstråla hvarandra i talang och förmåga att knipa folk.

Margaretha Stern visade sig som en ärbar tysk professorska med skrikande toiletter och stela komplimanger, men på vederbörligt afstånd påminnande om sin stora förebild, Clara Schumann, Tysklands största pianokonstnärinna. De stycken af Schumann, som hon föredrog, t. ex. Carnaval, voro också mest egnade att visa höjden af hennes talang, som äfven i Mendelssohns pianokonsert (G-moll) hade ett för sig passande experimentalfält. Fru Stern var en i Tyskland rätt vanlig pianist: musikalisk, känslöfull, musikbildad, tekniskt otadlig, om ock ej briljant. Sin Beethoven gaf hon med mycken intelligens, särdeles den stora konserten, hvaremot hans sonater, t. ex. Ciss-moll, erhöilo en mindre öfverlägsen, ehuru högst acceptabel tolkning. Skapande fantasi och originalitet fanns ej för två styfver hos professorskan Stern, men väl en rätt elastisk objektivitet, ett lydigt uppgående i uppgiften och mycket intresse, utom i uppgifter som öfvergingo teknikens utbildning och der det lysande i främsta rummet borde tillgodoses.

Teresa Carreno (gift och skild Emile Sauret) är en prunkande och glödande sydamerikansk kaktus. Det är *mycket* som hon ej kan: fånga innerlighet och blid känsla i Grieg, sjunga mänskenssvärmerier i Beethovens ljufva nattstycke, tillreda Chopins delikatesser med nog stor subtilitet, *men* det är *mera*, som hon kan. För det första: *intressera*. Vanlig är hon icke. Geni kan man ej kalla henne, ej heller talang. Hon står på gränserna mellan begge, närmare bestämdt, en strålande bravour som får konstnärlig anstrykning genom prakten af ett sydländskt temperaments hela exotiskt rusande färging. Hon sprider öfver virtuosens ökända task-spel, öfver Liszt-brak, öfver skol- och skal-etyder, öfver staccato-öfningar en varm personlig tropisk färgton,

hon kolorerar dem med eqvatorns hela regnbågsskimrande, brännande granna och heta färgskala, hon spelar i purpur, orange, azur och blixtrande hafsgroönt, ett helt fyrverkeri af dagrar, färger, toner och — hon förbländar.

Denna briljanta madame spelade ofta nyckfullt och subjektivt, gjorde sonatfinaler af Beethoven till prälände virtuos-makerier utan konstnärligt sensibel tolkning. Men hon kunde också uppgå i uppgifter af klassisk anda, der denna ej var romantiskt smältande, der det innerliga aflöstes af det lidelsefulla. Hur spelade hon ej t. ex. Beethovens »Andante favori» eller Brahms »Rhapsodi!» I tekniskt hänseende tar hon i hand Sofie Menter, hvars genialitet hon dock ej besitter. Men i bravur kanske hon f. n. ej har sin like, särdeles pianissimo-bravur. Hennes staccato är fenomenalt och utan like. Skalorna lysande men stundom mindre exakta. Deremot drillar hon som en näktergal så ljuft och som en papegoja så starkt. I gravitet och ampleur öfverglänsar hon de flesta maskuliner, som här uppträdt. Hennes fysiska styrka var rent herkulisk, hennes förmåga att efter döds-tröttande storstycken exequera två, tre ansträngande extranummer osedd och ohörd. Hennes spel med orkester var höjdpunkten af hvad man här på många år bevittnat: finalen i Griegs A-moll-konsert, Webers Polacca, der hon krossade fru professorskan, som i fåvitsko satte Liszt på sina programmer, samt hela Saint-Saëns konsert, der hennes spel var till den grad spirituellt, fint förstående och förskönande, att konserten föreföll nästan oigenkänligt präktig och storslagen. Hennes kompositristalang var fin och nobel, nocturnen full af trånande vemod och ädel poesi, valsen ett förtjusande »kinderstück», en liten tultas första glädtiga svängom, än i mjuka böljande, än i pikant abrupta, lustigt kringkastade rytmer, melodien distingueradt populär, utförandet makalöst.

K. Hofkapellet var förtjust. En så vacker pianist hade de aldrig ackompanjerat. Så bra ackompanjement ha de aldrig bestått. Litet pengar finga de ock genom fru C., som spelade gratis inför en fåtalig publik till deras förmån. Sjelf störde fru C. äggätningen påskafton genom att då fylla akademien. Med en stor lagerkrans från orkestern (antagligen medtagande en god del af matineeens inkomst) och Stockholmarne för sina fötter for den vackra och hyggliga sydamerikanskan sina färde belåten med de stockholmska näfvarne, lungorna och näsduksvifningarne, föresättande sig att komma igen — med tiden,

dock ej som gammal nucka. Dertill känner hon Stockholm för väl — allaredan.

Hr *C. F. Lundqvist* hade påskdagen en stor försvarsfest till förmån för sig sjelf. I en gul ros klädd inträdde den populäraste bland sångare på svigtande estrad i Musikakademien och lät det ena fosterländska och till försvarsvänlighet manande stycket efter det andra tona genom salen, som applåderade sig rödhänt — de danska färgerna. »Du kan ej begära ett sådant offer» sjöng hr L. i början, alldeles som dannemännen i andra kammaren skulle sjunga till krigsministern om de 90 dagarne, ifall ej lindringen i grundskatterna voro karameller efter ricinolja. Det var Agamemnons sköna åkallan, som hr L. föredrog, ur Glucks *Ifigenia*, der han var så illa och lustigt klädd vid re-
 prisen 1878. Hans ädla varma föredrag kommer oss att längta efter operan i sin helhet (då man bör kläda hr L. mera intagande). Hr Valentins *Dvergakung* hade många lyckade descriptiva smådrag och tolkade texten med mycken omsorg ehuru utan jembördig begåfning med dess författare, *Fitger*. Slutet var hållet i omotiveradt buller, mera virtuosityt, än troet stämningfullt efter textordens innebörd. Ackompagnementet bjöd på goda effekter, hvilkas orkesterverkan kompositörens nitiska pianospel gäfvade en ej oäfvnen försmak. Ett melankoliskt intryck gjorde ett operafragment af *Söderman*. Hvilka förhoppningar för lyrisk tragedi jordades ej med honom! Hur oersättlig var ej denna ännu blödande förlust! Denna lösryckta operascen bär i all sin lösryckthet geniets stämpel. Lärdom och folklighet, melodi och dramatik, friskhet och originalitet — allt förenas här att glädja och — smärta. Hvad skulle ej denna opera blifvit! Hr *Lundqvist* gaf solopartiet med hänförelse, koristerna voro stjernor i sitt slag och ackompagnatören försonade genom sitt ypperliga spel orkesterbrist. Man måste sjunga *dacapo*, hr L. in att buga i oändlighet.

Lullis gamla *Alceste* kom derpå och med den — *Anders Willman*, som genast bedöfvades med ett förfärligt oväsen. Glädjen i salen stod nu på sin spets. Det är *Willman*, ljudet med en klang som om *Apollo* sjelf lemnat *Champs Elysées*.

Hr *Willman* sjöng med en *maestria*, som ingen annan. Man glömmar att höjden är frätt af åren, att rösten låter ovan, det är imponant konst i detta breda legatoföredrag, i detta snillrika tillgodoseende af textens schatteringar, i denna storartade och fint hållna stil, som håller stycket precis der det skall hållas utan fremmande ansatser, utan banalt effektsökeri, storartadt

enkelt och enkelt storartadt, antikt i sin lugna, beherskade fulländning. Den hyllning, som efterföljde detta glansnummer, kan ej beskrivas, den slutade ej efter upprepade inropningar, bisseringar, utan måste nedtystas genom programmets fortsättning. Var detta slutet af den Willmanska konstnärshörsalen, så var det succes pyramidal, och en succes af en utsökt societet, ej Bianca-buller och militär- och knodd-extas.

De nummer under hvilka hr Lundqvist satt och hvilade voro ej många och kunde ha varit borta, särdeles Gounods Jerusalem, der Amalia Riego, Math. Taube och äfven Siri Wolf rättvisligen triumferat och der nu en ung operadebutant höll på att skrika sig förderfvad. Fröken Zetterbergs deklamation var lågmäld, men värd att höra, hon visade sitt nya förvärf: mellanregister i en god dager, känsla och godt hufvud bjuder hon alltid på. Poemet var försvarsvänligt och kavat, dock med många ljufigheter bemängdt, som väntas kan af hr Wirsen. Fru Östberg i sin gröna konsertkjol, som tar sig bäst ut vid dager, sjöng med hr L. det kända samspråket ar Valkyrian, der tidn. D. N. godhetsfullt åtagit sig att bortförklara vidrigheten af att bror och syster gå i brudstol och föda operahjeltar. Den svenska öfversättningen var väl tam och ej nog konstigt Wagneristisk. Två inropningar lönade de utförandes tusen utrop.

Fröken Siedner sjöng och spelade och vände noter — till allmän belåtenhet. Hr Henrikson passade som skugga bättre än hr Lundqvist skulle ha gjort och sjöng vederbörligen gråt-mildt: Une ombre tient si peu de place, utan att kunna beveka tull-öfveruppsyningsmannen Karon Willman. Utgången i trap-porna, hörde man höga rop inifrån salen och befarande en gräslig instörtning af estradens golf störtade publiken tillbaka in i salen och fann der till sin fröjd golfvet helt under hr Lundquist, som, som bäst var i färd med sitt europeiskt ryktbara: »Du gamla, du friska». Mätte hr Lundquist omvänt rätt många Brasilie-farare med sitt trovärdiga: »Ja, jag vill lefva, jag vill dö i Norden!»

Syn för sägen att fosterlandet ej utmagrar!

De mindre konserternas stora flod upptager för denna revy främst hr Erik Åkerbergs i M. Akad. hållna (3 Mars). Den var förvånande talrikt besökt, men endast temligen lyckad. Början var ett rent misstag; att med en relativt liten och öfvsad kör våga sig på studentsångens och operakörens bataljhästar Vikingarne och Olav Trygvason, straffar sig sjelft. Derefter syntes på estraden en »ursäktare», som alltid mottagen med blandade

känslor, särdeles bland de unga damerna, som kanske skulle rynka ögonbrynen åt sjelfva Arvid eller August, om de tedde sig i detta ledsamma ärende. Det var fröken Augusta Öhrström, som äfven vid denna konsert var indisponerad, hvarför man måste utesluta tvenne af hennes sånger, hvilket gjordes utan att konsertgifvaren gått i författning om någon ersättning, vanligt nog vid slarfvigt ihopkomna Berns-matinéer, men vid aftonkonserter i Musikakademien med dess i allmänhet försvarliga priser dess bättre sällspordt. Den välkända sångerskan måste anlita hela vidden af sin erkännansvärda sångkonst för att få sin röst att låta något så när och lyckades också att i t. ex. hr Åkerbergs koloraturvisa afvinna sin sjuka röst både koloratur och höjdtöner. Hennes föredrag var som alltid intelligent och liffullt, men mattades naturligtvis något af röstens ojenstvilighet. Publiken applåderade och hr Åkerberg presterade en bukett. Manliga solister af värde underhöllö för resten publiken, hr Lejdström med en söt Godard-berceuse i publikens kända favoritgenre, beherskad och musikaliskt föredragen samt naturligtvis dacaperad. Likaså tvangs hr Salomon Smith att spendera sin öfersiggifvet bachantiska dryckessång utom programmet, sjungen med lif och röstglans men utan den frestande glöd som — hul — icke skulle vara salongsmessig. Sjögrens af karakter och poesi mättade Bergmanden ligger bättre för hr S:s timbre och naturel, han sjöng den nu som alltid hänförande. Åtskilliga prof på hr Åkerbergs körkompositions-talang framfördes under aftonens lopp, af hvilka »Folkevisen» med sin gemytliga melodik mest anslög utan att vara den värdefullaste, hvilket snarare må sägas om kompositörens höstvisa, en intagande Septemberidyll, full af svärmiskt månsken, fallande blad och melankoliska dödsbetraktelser. Hr Åkerberg affekterar Södermans dristiga harmonik; naturligtvis står han under den lysande förebilden men dennas inflytande märkes dock i nordisk lokalton, pikanta vändningar och egendomligt klangfagra modulationer. »Den flygande holländaren» hade dock uppenbart fordrat stor orkester. Nu blef det en storm i ett glas vatten trots det de vid pianoinstrumenten sittande begge unga damerna synbarligen arbetade i sitt anletes svett att framställa elementens uppror, åskans dån, hafsvågornas rytande m. m. gruffigt. »Den flygande holländaren» förförde så en del äldre damer att de togo en hastig reträtt ned i kapprummen, der hans raseri endast hördes som oskyldigt pianoklink, interfolieradt då och då af några karlars ropande i fjerran.

Programmet till fröken Öhrströms afskedssoirée (9 Mars)

rönte i pressen erkännande som något ypperligt. Med undantag af Beethovens »Ah perfido» undra vi hvar det ovanligt ypperliga låg: att höra så tillräckligt kända saker som delar af de på k. operan nyligen uppförda »Lakmé» och »Kronjuvelerna» kan endast intressera ifall utförandet öfverträffar våra opera-artisters, men detta var ingalunda fallet: fru Edling, fröknar Ek, Petrini m. fl. blefvo alls icke ihjelsjungna. Som fröken Ohrströms ge-bit är romansen var det obehagligt att ej flera sådana nummer funnos på programmet, äfven de som funnos kunde varit bättre valda. Fröken Hélène Munktell i all ära men ej ställer hon i skuggan våra svenska första rangens komponister i romans och vis-stilen: de begge Lindblad, Geijer, Josephson och Söderman eller tyskarnes Schubert, Schumann och Franz. Af Schubert kunde något för sångerskan bättre liggande än »Haidenröslein» kommit i åtanke, hennes ännu ej fullt friska röst strejkade i denna — förofrigt förtjusande — romans. För Beethovens »Ah perfido» lämpar sig sångerskans talaug ännu mindre, särdeles de mer heroiska delarne fordra ett mer grandios utförande. De cantablare delarne lände sångerskan till heder, hon utvecklade der en hjertevarm innerlighet, som publiken, ej bortskämd med sådant, genast lönade med en applåd — midt i Beethoven. Extranumret — »Prindsessen» — var nu som alltid det bästa af hvad den med rätta omtyckta konstnärinnan bjöd på. Det är ledsamt att hennes röst hela vintern varit sjuk, vi hoppas att ett sydländskt klimat skall återställa den i all sin glans och att — sångerskan sedan icke far till Amerika.

Qvällens magnet för åtskilliga familjer ur »societeten», med dem befryndade medlemmar af corps diplomatique och dennas vänner var en ung musikalskarinna, vid namn Törnebladh, som f. f. g. sjöng offentligt. Den unga flickan var mycket rädd att börja med trots de första bänkradernas publik var densamma, för hvilken hon ofta förut låtit höra sig, men — »släkten är värst», heter det. Nog af, rösten kom aldrig riktigt fram på hela qvällen och hvad föredraget beträffar så har den unga damen sjungit mycket bättre i privata salonger. Hon fick icke fram hvad hon ville denna afton, särdeles i Cadizflickorna, som förut lyckats henne så bra mer än en gång. Allt detta gjorde att somliga tidningar icke fingo reda på hvad slags röst den unga damen besitter: en avisa proklamerar »mezzosopran», en annan »hög sopran» o. s. v. För vår del uppskjuta vi vårt offentliga omdöme tills fröken T. mer vant sig vid elden. Släkt

och vänner gladda den unga debutanten med vackra blommor, både svenska och amerikanska.

Fröken Gyllensköld spelade med courage bl. a. Chopins Dess-dur-Nocturne, rivaliserande med Teresa Carreno och Margareta Stern, hvilka begge hon öfverträffade i hög grad — i några unga damers tankar, hr Söderman sjöng med lycka Hamlet och med mindre lycka polismästare (i trion ur »Kronjuvelerna»), hvarjemte hr Amigo frestade publikens tålmod med en långträdig romans af egen fatatur, spelad ganska bra, samt med en vacker ungersk dans, spelad ganska illa. Ackompanjerade gjorde en ung man med det för en pianist ominösa namnet *Stenhammar*. (Se Orvar Odds »La Veranda».)

En mindre mångtalig publik hörde på hr *Södermans* Matiné på samma ställe, der hr S. visade rätt goda prof på tilltagande sångarbildning. Att mjuka upp rösten har han mycket öfvat skalor och drillar, men dessa äro dock icke i och för sig sjelfva ännu mogna för offentligheten, hvarför Franz Moors granna aria ur »Röfvarbandet» (i Mercadantes sättning) blott verkade som en mödosamt genomgången étude. Rösten är nu ganska stor, tonklangen på höjden ymnig och frisk, men skolningen uppenbart ännu ej slutad. I pappa Augusts sköna ballad hade vi väntat mer hjerta och lif, hr Lomberg sjunger den i detta hänseende vackrare. Ur Bizets »Perlfiskare» sjöng hr S. med fröken Ek en intressent duett, den sistnämnda värderade sångerskan sjöng derefter Sjögren och Grieg, särdeles den förre med intelligens och pösi. Fru Erika S. f. Bergenson, känd från sitt engagement vid k. operan härom året, var indisponerad och kunde ej assistera, så det är ej blott för hr Bottero som hjälpen strejkar, den äktenskapliga, »till hvilken han sig hålla må».

Fruarna *Gründer* och *Lundberg* konserterade Annandagpåsk med hjälp af Madame Biancas skugga, som parodierades eller snarare idealiserades af den senare, som alldeles skulle fördunkla originalet om hon lärde sig franska och gaf teatern på båten. Publiken jublade och tidningen Variété förklarade tillställningen vara påskens yppersta.

Fru *Gründer* har en alltför vacker röst och koloratur för att sitta i en utkant af staden och ge sånglektioner. K. operan behöfver mer än väl en Philine, en Nemea o. s. v. och Vasa-teatern har i flera operetter till full evidens låtit fru *Gründer* lysa genom sin frånvaro (t. ex. Jonathan, Parfymösen m. m.). Den respektabla sångkonst, som fru G. besitter, märktes speciellt i ett så svårt etydstycke som Gounods serenad, der herraväldet

öfver rösten *måste* vara i hög grad ernådt. Alltsedan Trebelli ha vi ej hört detta vackra nummer så fint föredragas, dertill med känsla, men utan pjäsk. En apotekare biträdde med präktig basbaryton, sjungande hr Smiths bravuraria: O Palermo. Det var en af hr Arlbergs mest framstående apotekare-elever, dock ej den store Salomon, som nu är utlär, som hvar man kan höra och till och med öfverträffar mästaren, enligt dennes (alltför) blygsamma insinuationer. Fru Engelbrecht biträdde med Snoilsky-deklamation, vackert och känsligt föredragen, efterföljd af så mycket bifall att extranummer måste spenderas, ovanligt nog vid deklamationsnummer. Fru Gründer biträdde af sin man, som åstadkom åtskillig munterhet genom att recitera lektor Ödman, hvilken sjelf är god deklamator och kuplettist och låtit höra sig som sådan i påsk, men visserligen icke i Berns salong.

Från Parkett.

Redan på 20:talet klagades öfver den tidens »Dramatiska Theater» på samma sätt som nu öfver nittiotallet. »Den stora tiden» var förbi då också, och från den qvarlefde endast Lars Hjortberg, hvars uppträdanden mot slutet af detta decennium dock blefvo allt sällsyntare. Om ett stycke gjort någorlunda lycka, hette det att detta var förhållandet »med hänsyn till de mer inskränkta krafter, öfver hvilka Dram. Theatern nu för tiden disponerar». Dessa »mer inskränkta» krafter voro just de, hvilka man i våra dagar framhåller såsom tillhörande »den stora tiden» och med hvilkas skuggor man krossar så många knoppande förmåga: Sara Torslow, Charlotta Erikson, Åbergson, N. W. Almlöf, O. V. Torslow, Sevelin m. fl. I sammanhang med denna klagan öfver »inskränkta» skådespelarkrafter stod *då som nu* bekymret öfver repertoirens beskaffenhet, som — *då som nu* — ansågs föga värdig landets främsta scen. Bristen på värdefulla s. k. »svenska original» förklarades ha sin grund i att svenska vitterheten »ännu står i sin knoppning». Detta yttrande faldes samma år Frithiofs saga utkom, då Tegnér, Wallin, Stagnelius, Franzén stodo på höjden af skalderykte, en »knoppningstid» som sedermera i litteraturhistorien fått öfverskrift: svenska litteraturens guldålder. Så ser man hur *liten* hvar tid är inför sig sjelf och hur stor — inför efterverlden. Vi nämna detta icke med den underförstådda antydning att *vår* tid skall i framtiden få godt af denna »verkan på afstånd». Vi vilja blott söka något skingra de rosenröda dimmor, som af en välmenande panegyrik lagts öfver hänsvunna tider, som, sedda med sin egen samtids brillor, riktigt nog te sig helt annorlunda än man blifvit van att skåda dem. Man ser då bl. a. hur *lika* saker och ting dock äro i alla tider, trots alla förändringar både på yta och djup. Äfven på denna tid framfördes klagomål öfver hur illa »det högre skådespelet» vårdades å Dram. Teatern. J. E. Rydquist förebrår bittert vederbörande styrelse att den i denna väg på halfva tjugutalet blott upptagit

Maria Stuart (fruar Torslow och Erikson — Elisabeth och Maria, hrr Almlöf och Torslow — Leicester och Mortimer) och Hamlet (hr och fru Torslow — d. v. »mamsell Strömstedt» — Hamlet och drottningen, fru Erikson — Ophelia o. s. v.) Han frågar: hvar äro Shakspeares, Schillers, Goethes, Corneilles, Racines och Oehlenschlägers arbeten? Och han svarar sjelf, teaterstyrelsen till skam och vrede: jo, hos direktör Djurström, hvars primadonna »mamsell Hoffman» gjorde både Schiller och Shakespeare, under det k. teatern — gjorde ingenting alls, utan lät sina tragedierner spela i franska lustspel (*då som nu*) på sin höjd i »Shakspeare kär», en liten enaktskomedi, hvars stundom till tragik stegrade situationer »noggrannt tillvaratogos» af fru Erikson (Clarence) och hr Almlöf (Shakespeare), hvilka alltså visade k. teaterdirektionen att de kunde spela tragedi bara de finge. (Skola vi här säga: *då som nu*?) Det var för öfrigt som bekant i »Shakspeare kär» som den första »inropningen» ä svensk scen egde rum och gälde N. W. Almlöf. Några dar derefter inropades Lars Hjortsberg *på samma sätt* som Almlöf, hvilket förargade åtskilliga gamla konstvänner, hvilka ansågo att Hjortsberg, såsom qvarlefva från »storhetstiden» bort röna en ännu större utmärkelse än Almlöf. Men dubbla inropningar förstod man sig ej på den tiden. Föröfrigt önskades förnuftigt nog att »denna nya stora utmärkelse» ej skulle missbrukas och »urarta» till hyllandet af ett »Theaterpartis gunstlingar» o. s. v. Hvad skulle dessa säga, de som skrifvit detta, om de *nu* kunde — — — —. Vid behöfva ej fortsätta meningen.

Dramats vänner hafva nu emellertid haft skäl vara tacksamma mot 90:talets förkättrade Dramatiska Teater, så tillvida som försök till ett höjande af repertoiren ingalunda saknats. Ett bland bevisen derfor var reprisen af Schillers Kabal och kärlek, ett val af stycke, som väl till stor del föranleddes af hr Palmes och fru Bäckströms håg och lämplighet för det älskande paret. Begge hade också tillfällen att visa sig till sin fördel i Ferdinands och Luises roller. Deras många »kärleksduetter» utagerades med ett stänk af romantik och svärmeri, som i våra tider icke står allom till buds. Brist på rent fysisk kraft hindrade dem dock vid detta tillfälle som i åtskilliga andra pjäser att gifva på alla punkter jemna karakteristiker. Den enformighet, som sjelfva rolkarakteren lider af, hade sålunda bort i fru Bäckströms Luise mer jagas på flykten, särdeles i början, som utan tvekan helt kan hållas i rosenfärg. Kontrastverkan är en effekt, som i det höga dramat ej får försummas, minst i våra tider, då det gäller att blåsa upp

och hålla vid magt publikens slocknande glöd. Hr Palme kan berömmas för en ovanlig portion kraft i Ferdinands rol, skada blott att denna kraft är för modernt nervös. I plastiskt hänseende var framställningen lyckad genom bortsofrandet af det mesta som i den vägen förtagit intrycket af hr Palmes känsla och lyrik, om ock än mer återstår att korrigera. Något större omväxling i yttre uppträdande bör hr Palme beflita sig om. Det är ej nog med att blott byta kostym. Hr Thegerström har stor rutin i roller som Millers i detta sorgespel och han ger dem alla utmärkt, ehuru äfven här litet nytt då och då ej skulle skada. Fru Littmark som hans hustru hade misstagit sig om stilen för sitt spelsatt, som råkade falla in i L'Arronges och Mosers kända genre, der denna skådespelerska, som bekant, är förträfflig. Fru Fahlman begagnade sig för litet af de tillfällen till finare detaljspel, som hennes rol bjuder på, och var äfven i dess utbrott icke alltid fullt fri från konvention. Denna rol är ypperlig för en tragisk skådespelare, och vi tillstå att vi väntat oss något mer af fru Fahlmans tolkning af detta exemplar af »La Favoritas» vidt utbredda slägt. Styckets bofvar behandlades skoningslöst af hrr Hillberg och Personne, af hvilken åtminstone den senare tycktes hysa intresse för sitt parti, som fick en omsorgsfull tolkning enligt Schillers eget recept. Hr Hamrin hade en liten rol, som han gjorde större genom ett i hög grad lofvärdt spel. Hr Rydgren balancerade mellan onatur och karrikatyr, och var rätt nöjsam att se, mindre att höra, talet skulle varit mer rococo. Äfven denna pjes' husgeråd tog sådant »utrymme» att den derfor snart nog måste »nedläggas».

Af denna anledning behöfver visserligen icke fru Edgrens (som hon ännu alltjemnt i vår konservativa »societet» kallas) »Familjelycka» se sin framgång hotad, men dess mera af hvarjehanda annat, kanske ej minst risken att tala om rep i etc. etc., detta som nog ej var främmande för den snabba final som ett af fru Ernst Ahlgrens stycken häromåret tog å samma scen. Bland skrifvande indignerade damer är fru Leffler (som vi nu till omväxling kunna kalla henne) utan tvifvel den mest skrifvande och den mest indignerade. En ljuftig titel på ett från henne flytande arbete är alltid sargande ironi, så ock här, hvilket man kunde veta på förhand. Hon söker i sin nya pjes visa, hur ihålig den lycka är, som alstras af osanning, af för stor hänsynsfullhet och af — för liten. Att hon gör det med sin realistiska talang på ett skarpt och slående sätt, är icke underligt, men mera underligt är att författarinnans erfarenhet bemyndigat henne generalisera

sitt ämne till den grad, att hon affischerar sina personer »fader», »moder» o. s. v. Detta är med all visshet att skjuta öfver målet. Att deremot sammanföra så många skärande element som möjligt i *en* familj, är konstnärens rätt, att genom koncentrerung öka sitt uttalandes verkan, om det ock synes i och för sig nästan på gräns af onatur. Pjesens form är den moderna interiörens lugnt framskridande form af dramatiserad dagboksanteckning utan stegringar, spänning, större handlingar och — betänklignast — utan slut. Om denna art af pjesskrifveri kan man ju hysa diametrala åsigtter; att arten odlas med talang af fru Leffler, torde deremot alla kunna vara ense om. Tvifvelaktigt kan dock vara hur mottagandet vid premiären blifvit, om ej herr Hillberg visat sig ovanligt vaken och intresserad denna afton. Vid så lycklig disposition vet man att hr H. alltid presterar något genialiskt. Så ock nu. Denna familjefar var lifslevande tagen ur vår byråkratis pensionsstat, yta, miner, sätt att forma ord och perioder, karakterens korrekta stabilitet, genomsyrad af egoism och faderskärlek, lätt lurad, men högtidlig då han kommit öfver något, smårolig i sina då antagna poser, som anses verka krossande på de felaktiga — allt detta tänkt af ett lysande skarpsinne och utformadt af en mästaress teknik. Som vanligt förekommer äfven i detta alster af la duchessa di Cajanello (nu kan hon ju få heta så till ytterligare variation) en person som varit nere i Italien och der förälskat sig. Det var fröken Behrens som ganska bra realiserade den uppgiftens innebörd. Fru Hartman hade af förf. hyllats med en pendant till Gärli, men betydligt mattare, hvadan också fru H. till en del brände sina kol förgäfves. Fru Bäckström hade som vanligt le sens commun på sin lott och resonnerade och diskuterade med stor talang. Frk Åhlander kunde kanske gjort mormodern litet mer sympatisk, men spelade för öfrigt med säker och träffande karakteristik. Frk Klefbergs rutin i uppoffrande makar och mödrar förnekade sig ej heller här. Hr Södergren som den mest sympatiska af ungdomen var behaglig att skåda och sannt naturtrogen, så när som på de långa benen, som voro häpnadsväckande för en sjuttonåring, låt vara äfven i våra »förderfvade tider». — Efterpjesen Kärlekens triumf var ett förfeladt balett-scenario, der hr Skånberg hade för litet och fru Fahlman för mycket brusande glöd, men der begge voro ganska tackeliga för öga och öra. En liten aria eller ett pas de deux då och då skulle hjälpt upp det hela.

François Coppées lilla tragedi-unge »Pater Noster» är föga märklig i och för sig, bjudande på förf:s vanliga »vackra språk»,

odramatiska longörer o. s. v., men på Dr. teatern märklig genom den lycka som fröken Zetterberg deri gjorde. Rose Morels rol är också som klippt för fröken Z:s räkning, sjelfva hennes fel bli här förtjenster och mer — kan ingen skådespelerska begära af en rol. Nervositet, hysteriskhet, korta och långa gråtanfall, häftiga förbannelsetal i forte fortissimo, mjeltsjuka, gråtmildhet — allt detta ligger uppslaget för fröken Zetterberg, som väl aldrig kunat gifva full illusion någonsin förr. Att det myckna stapplandet delvis kunnat göras mer vackert att skåda, en och annan ful gests utlemnande (särdeles den rysliga vid skänken) äro småanmärkingar som drunkna i det haf af jubel, som öfversvämmat Rose Morel. Den lilla enaktaren gaf publiken det sällsyntare nöjet att se hr Elmlund annat än som utlevad père noble. Fröken Klefberg hade varit att föredraga i gummans rol framför fru Littmark, som ofta har otur att få »opassande» roller. Hr Örtengren torde kunna ta högvärdiga presterståndet på entreprenad inom inrättningen, han är den bästa representant för klassen i fråga.

På Svenska teatern har det stora dramat också odlats, tack vare herrskapet Engelbrecht, som förr hänryckte landsorten med resp. Bothvell och Maria i Björnsons »Maria Stuart». Vi tvifla att de nu hänryckt Stockholm. Emellertid stod fruns prestation betydligt öfver makens. Man märkte på många ställen att hon är dotter till sin mor. Men icke får Maria Stuart spelas så enformigt och salongsmessigt. Fru E:s tal saknade ofta både höghet och kraft, ganska viktiga repliker sladdrades bort som ett tomt: God dag, hur står det till. Nog kan det inläggas mer storhet och kraft utan att återgå till tjugetalets tragedi-manér. De stridiga känslorna hos den krönta kameleonten kommo för litet fram och kommo de fram fingo de för liten relief. Rolens början skulle hållits långt mer i dur, tonfallen skulle här varit mer ystra, mindre lätta att förutse. Scenen med Rizzio och lorderna gjordes med något af Elise Hvassers konstnärsskap, äfven afskedet från Davnley var pregladt deraf. Annars var det mer i yttre än inre egenskaper fru E. påminde om sitt frejdade möderne, fru Hvassers sätt att föra hufvud och händer, stiga upp, gå o. s. v. Det är ju vackert så men det är icke nog framförallt ej för en rol, som så dominerar det hela som Björnsons Maria Stuart, deri olik Schillers, der intresset splittras mellan två krönta damer.

Hr Engelbrecht är ej precis någon teater-Bothwell. Det kan ju hända att den verklige såg ut som hr Engelbrecht och

betedde sig som hr Engelbrecht, men på en teater tänker man sig Bothwell som en lång stätlig man, en vild naturkraft, dock med adelhet och manligt behag, så ungefär som Axel Elmlund på 60-talet såg ut i rolen, för hvilken det yttre ju är af så bestämmande vikt. Det är också möjligt att Bothwell i tiden rasade som hr Engelbrecht. I alla fall hålla vi före att detta raseri ur teatersynpunkt är rasande. Menniskor finnas ju som bli löjliga när de ge fria tyglar åt sitt dåliga lynne. Men icke får en aktör låta publiken skratta åt Bothwell i slutakten. Publiken talade här med rätta om sina hågkomster från vaktparad och högvakt, hvars »I gevärrrrrrrrrrrr» stätt modell till hr Engelbrechts fruktansvärda »Förrrrrrrrrådare»! Detta utrop hördes ända ut i Kungsträdgården — härmas och kalfatras af den på hemväg stadda publiken. Man förmenade äfven ej utan skäl att hr Engelbrecht i femte akten mest liknade en broms, som fått stryk och rasande surrar kring, med den skilnad likväl att hr Engelbrecht aldrig lyckades som bromsarne — slå i taket.

Prestationens förra del var bättre. Så ock hr Zachrissons Rizzio, som ju mer tiden led blef alltmer värd sitt öde. Hr Olssons Darnley var god skådespelarkonst, men röstens osympatiska torra och knastrande basklang var till stort hinder i denna rol, som Edvard Swartz gjorde så sympatisk — ja nästan ohistoriskt sympatisk. Mer barnslig innerlighet i scenen med Knox och mer öfverströmmande glöd i afskedsscenen hade prydt framställningen, som emellertid hörde till aftonens bättre. Så ock fröken Nilssons William, när man väl försonat sig med att denna vackra ynglingarol utföres af ett fruntimmer, hvilket stöter litet på operett, här liksom i Kungsämnena. Fröken Nilsson *här* var emellertid lika illusorisk som Olga Björkegren *der* och bättre vitsord torde ej behöfvas. Drottningen släktningar voro ej mycket roade af sitt höga stånd, som det tycktes, hr Lundberg dock i en scen ganska frisk och omvexlande. Men så sågo de i hosproceSSIONen deltagande fruarna Gardt och Olsson m. fl. dess mer uttråkade och förargade ut. Icke ens menuett roade dem, hvilket till belåtenhet förklarar hvarför de ej lärt sig konsten att dansa den.

Hr Ranfts Kuno är ett glänsande skal utan kärna, särdeles för den som har lyckan — olyckan att minnas Dahlquist i denna rol. Med hr Hansson på k. teatern mäter sig deremot hr R fullkomligt i denna rol, hvars lakoniska begynnelse-repliker t. o. m. utfördes ganska träffande. Men sedan då partifanatiken skulle

fram i scenerna med lorden, Maria o. s. v., då slocknade gnistan, som knappt hunnit tändas. Rollen hör annars som bekant till en af de präktigaste som finnes. Vi skulle vilja se hr Hillberg i denna rol, med förbehåll att han intresserar sig för den och han kan nog ej annat. Om Maria Stuarts framtid på Dram. teatern med fru Fahlman, hrr Palme (Darnley) Skånberg (Bothwell) o. s. v. våga vi intet säga i förväg, men nog finnes der f. n. flera förutsättningar för ett värdigt uppförande af den Björnsönska tragedien än på Svenska teatern, ett undantaget: nemligen utrymmet, som på Dram. teatern är väl litet för ett stycke som detta, ja så litet att det — kanske ej får rum der alls numera.

Svenska teatern är i alla fall värd loford för upptagandet af stycket. Sådana stycken böra aldrig saknas i Stockholm, om också utförandet ej alltid blir af första rang, som föröfrigt är sällsynt litet hvarstades. Med 60-talets Maria Stuart på Dram. teatern kunde ju Svenska teatern nu ej alls mäta sig. Men med k. Stora teaterns repris 1878 ställer det sig ljusare. Då var fru Hvasser ej längre lämplig för titelrollen, ja Anders Flodman drog i tvifvelsmål om hon någonsin varit det och i flera af manspartierna inträdde nya förmågor, med hvilka Svenska teaterns artister godt kunna upptaga en kamp. Teaterns utstyrel af stycket var ganska präktig, kostymerna delvis ypperliga. Explosionen deremot var väl beskedligt utfunderad och den sedvanliga utvandringen ur salongen af äldre damer kort före aktslutet var här alldeles obehöfzig. Långt fruktansvärdare i sitt slag voro de nysningar, som då och då brakade och dånade bakom kulisserna, stundom interfolierande de ömmaste och tytaste moment i handlingen. Likså hördes hundar skälla (var det Chic och Façon det?) och en katts trubaduraria återförde osökt åskådarna från den grönskande skogen till Mars månad.

* * *

Fru Tammelin och hr Personne gingo skärtorsdagen i elden med två gossar och två flickor, som de uppdrogo till teaterns framtida väl. Fru Bertha hade mycken heder af sina flickor och hr Nils af sina gossar. Det visade sig naturligtvis här som alltid att flickorna ha mycket lättare att spela teater än gossar. De senare voro mer stela, generade och bortbytta, de förra långt mer i sitt esse, särdeles Eilla i hr Lundquists näpna bluette »Mellan barken och trädet», som valts till de ungas tummel-

plats. Af gossarne tyckes Anders de Wahl ha ärfvt något af mamma Annas, den lilla stora operettdivans sceniska liflighet. Det är otur för honom att ej vare flicka, han skulle då kanske bli en lika lyckad pojke som hans mamma var (t. ex. Emil i Öregrund—Östhammar, Orestes i Sköna Helena, Sjökadetten, Fragoletto i Frihetsbröderna m. m.) Tidningarne voro delade i två diametralt motsatta åsichter om fru lektorskan, som tycktes oss rätt ledig och nätt, men som pressade upp rösten för mycket till fru Berthas förtviflan, som ideligen predikat motsatsen för henne. Emellertid gick det hela rätt godt ihop, mycket bättre än vid generalrepetition, då lärarkollegiet var i bäfvan. Nu voro de belättna och glada att det var »öfver», de andra eleverna tyckte att de fyra i hr Lundquists pjes voro utmärkta, publiken ändtligen applåderade med stor energi. Särdeles fru Hartmans arftagarinna väckte stort behag, vacker och lifig, som hon var, men med en kråkas organ trots fru Tammelin's ofantliga besvär.

Några af teaterns artister utfylde programmet, fröken Zetterberg utmärkt disponerad, hr Hedin likaså, begge narrande till gråt och skratt med sitt »Pater noster» och sin »Kopp té». Fru Rundberg introducerade graciöst en liten fransk solopjes, välvilligt mottagen af publiken och fru Tammelin, som lofordade ru Rundberg, »ganska nätt, talade snällt» o. s. v.

Stockholmsjournalismens första karneval.

Ett festreferat post festum

af Alvar Arfwidsson.

Gudskelof att det ännu finnes förslagna och uppfinningsrika hjernor!

— Stockholm får storstadspretentioner, Stockholm måste ha sin presskarneval, utbrast en dag — det var inte så länge sedan — en för sina lyckade projekter bekant Stockholmsjournalist.

!.....

Det väckte anklang i kretsen.

— För ett välgörande ändamål, naturligtvis?

— För vår lilla, ännu så fattiga understödsförening, det faller af sig sjelf!

— Bah! Välgörande ändamål! inföll en blaserad. Tänker publiken på att göra godt, när den går på välgörenhetsfester? Ma foi, non! Bryr den sig om gamla tidningsmän med bruten kraft, som för en ringa penning arbetat ett otacksamt arbete? Point du tout! Festen kommer, och publiken roar sig, festen är förbi, och publiken gnolar: »Passé, ce jour de fête!» Görom derför en fest helt rätt och slätt, en fest utan allmosor!

Den blaserades argumenter väckte dock ingen anklang, en välgörenhetsfest skulle det bli. Man instämde, nästan alla, den ene entusiastiskt, den andre tvekande, tills någon började mumla om »pressens värdighet». Det var en replik, som emellertid strax parerades af en nyss hemkommen Paris-korrespondent, som erinrade om de splendida baler, som *Echo de Paris*, *Gil Blas* m. fl. årligen gifva, för att nu inte tala om journalisternas stora fester i Wien, Berlin, Köpenhamn, etc.

Men så fans det intrigörer också, och Gud vet hvad inte de hittade på! Och olycksprofeter, se'n! Ack, de olycksprofeterna, när — jag frågar: när — äro de ej framme? Och profetiorna

lydde som så: Saken är för sent påtänkt, ingen människa går på karneval framemot vårsidan, det blir ett enda stort aprilnarri för herrar komiterade.

Nåväl, svarade man, låtom oss lemna synpunkten af en vanlig *bal masqué*. En glädjens fest till den annalkande vårens ära, det är hvad det skall bli!

Och så lofvade Harald Wieselgren — »det aktade märket H. W.» — att för den karnevalsgazett, som Gustaf Gullberg skulle redigera, lemna ett kåseri derom. Och det lilla pikanta kåseriet sade oss sedan, att de gamle romarne egnade hela April månad till fester åt skönheters, naturens och fredens gudamakter, och att en af de största festerna blef firad . . . just den 11 april just i . . . cirkus.

Efter tusen om och ungefär lika många men skred man — i en ganska nervös stämning, om jag inte missminner mig — till val af komité, och komiterade blefvo de mäktiga tidningscheferne Björklund och Vult von Stejern, den geniale, outhärlige Carl Larson, den praktiske Gustaf Gullberg, den fyndige Per Staaff, den finansielt anlagde Kôersner, den betänksamme v. Utfall samt den uppfinningsrike Cronhamn, som dessutom hade förtjensten att vara sekreterare vid k. operan.

Det var blott en månad man hade på sig, Stockholm var utfestadt, vintermaskeraderne hade gjort damerna trötta och herrarnes plånböcker magra, vårvindarne började plötsligt sjunga, och deras sång lät rysligt gäckande i de stackars karnevalsgrubblande tidningsherrarnes öron.

Men I veten det, mitt herrskap: för Gud och en tidningsman är ingenting omöjligt.

Eh bien! . . .

✱

En stor apparat hade varit i rörelse och mycken energi utvecklats.

Vexlande stämningar hos förberedarne. Hopp och bäfvan. Nervositet och rampfeber. Korta hvilotimmar och långa droskräkningar.

Och resultatet? . . .

Ni tillhör publiken, min herre, och ni svarar mig med en axelryckning:

— Naturligtvis inte mer än *ett* resultat. Pressen är som påfven, den är ofelbar och den kritiserar aldrig sig sjelf.

Pardon! Jag vill nu inte fästa er uppmärksamhet på den urbanitet, hvarmed pressen alltid refererar tillställningar af alla möjliga slag, tillställningar af Kreti och Pleti, och som ofta lemna mycket, för att inte säga allt, att önska. Pressen kan deremot rätt ofta vara kritisk mot sig sjelf.

Hvad nu beträffar aprilkarnevalen, vill jag inte skryta, jag vill säga rena sanningen, och därför kallar jag den lysande, hvarken mer eller mindre. Man kan vara kritisk, mycket kritisk, och ändå medgifva det.

Den var lysande genom publik, dekorationer och originella arrangementer.

Om den hade brister? Visst hade den det, såsom allting menskligt, men de bli väl afhjelpa ett annat år.

Min Gud, det var ju bara en *debut!*

*

Min komplimang för fru Gullberg!

Fru Josefine Gullberg — den talangfulla dansinstruktrisen, som anordnat scenerier och baletter i »Mikadon», »Kejsarens nya kläder» m. fl. pjäser — har fått mycket beröm för sin tidningsbalett. Och hon förtjenar det verkligen.

Att på så kort tid som hon disponerade få ett dussin barn, som nog aldrig gjort några solo-pas förut, att spela pantomim och dansa balett, det tror jag inte mången gör henne efter.

Hon hade i flera veckor ropat ack och ve och hade ofta, i förlåtlig irritation, stampat med sin lilla fot, men har man energi, så går allting bra.

Och allting gick bra. Och ett belåtet leende drog sig öfver August Meissners — musikarrangörens — ansigte, der han från ett hörn betraktade de små ängsliga och skälvande operabaletteleverna, som i Stockholmstidningarnas skepelse voro på förmiddagsmottagning hos »Postgumman».

*

Utom baletten fans det andra intermezzon, hvarom ni väl utförligt har läst i tidningarna, nämligen Carl Larsons fyndiga och mycket roliga skuggspel — illustrationer till den politiska dagskrönikan — med qvick text af Per Staaff, vidare Philochoros' dans samt den stora papperskorgen — också den, såsom jag tror,

Carl Larsons idé —, hvars innehåll af blå och röda lappar hvälfdes öfver publiken.

*

Karnevalståget hade en af mina vänner fått på sin lott, ett karnevalståg, som skulle personifiera en tidnings innehåll.

Och som tidningarna nu för tiden, säga hvad man vill, äro ganska innehållsrika — i synnerhet framåt prenumerationsfisket — hade min vän ett förfärligt hufvudbry.

Men lyckligtvis fins det en institution, som heter teatern, och en artig korporation, en af mensklighetens bättre, som kallas teaterdirektörerna.

Hvart min vän än styrde kosan, var man villig att hjälpa honom med råd och dåd, och främst utmärkte sig det lilla glada Thaliatempel, som heter Vasateatern.

Näst efter »ledaren» fordrades t. ex. en byting, som skulle föreställa de röda tidningarnas »5-tummare»; vips var han till hands, och såsom »5-tummare» engagerades en liten son till Vasateaterns garderobière, fru Schlüter, en parfvel på 7 år, som redan med stor säkerhet debuterat på den teatern.

Och notisjägaren, med en gestalt lika långsträckt som hans fantasi, med en stofthydda lika mager som hans månadsgage, hvem skulle kunna agera honom så som den, hvilken upptagit hr Åbjörnsons fallna mantel och på Vasateatern blott behöfver visa sig, för att bringa publiken i skrattparoxysmer — hr Åkerblom?

För utrikesafdelningen — Bismarck och Boulanger, för första gången promenerande arm i arm — behöfdes ett par uniformer. Boulangers hade Vasateatern sedan en nyårsrevy, men hvarifrån få Bismarcks? Sedan min vän arrangören sprungit staden rundt, sprungit sig dödstrött och slutligen uppgifvit allt hopp, stötte han på hr Albert Ranft.

— Kors, ingenting annat? sade den vänlige artisten. En Bismareksuniform har jag en gång burit i »Krig i fred», der jag avancerade till preussisk general. Nu betyder ju Bismarck ingenting vidare, och jag har lagt undan rocken, men kan jag stå till tjänst så mycket gerna!

Och telegrafafdelningen.

Åh, jag tar min Oresteskostym, sade gladt den lilla älsk-
värda fru Cederberg. Orestes som telegram? — lät gål

Brefdufveposten fick ej saknas. Den drägten har Folktea-
tern, upplyste man min vän.

— Brefdufvan? Ah, la, la! (och direktör Lund såg skälm-
aktig ut). Den är lätt, ser ni, min herre, mycket lätt. Om lilla
fröken X. vill bära den så — à la bonne heure!

Och så drog direktören ur en garderob fram en gördel —
en liten vacker gördel för resten.

— Hm! . . .

— Kanske inte *hela* kostymen finnes qvar, så . . . ? frågade
min vän.

Hr Lund lät sitt hufvud sjunka.

— *Detta är hela kostymen*, min herre, svarade han resigneradt.

Att Teater & Musik i en tidning fin de siècle skulle följas
af Varietén, faller af sig sjelft. Teatern skulle vara någonting riktigt
vackert och graciöst, och Varietén skulle vara precis detsamma.

Om fröken Ekström och fru Hjortberg ville representera de
båda afdelningarne?

Det ville de visst, det! Då det gälde pressen! Men hvilken
kostym?

— Juanitas, naturligtvis!

— Men vore ej Jum-Jum-drägten vackrare?

— På Stockholms operettprimadonna är *allting* vackert, min
fröken!

Och när klockan led mot 11 kommo de skyndande, alla tid-
ningens afdelningar. De kommo i vagnar från representationer
och generalrepetitioner, brefdufvan från öster och rättgångsären-
dena från vester, Boulanger från norr och Bismarck från söder.
Och underliga ting passerade. Man såg »l'homme aux trois che-
veux» skaka hand med »le brave gén'ral», poliskonstapeln frater-
nisera med sin arrestant, pierrot'en, och Teatern bjuda Varietén
sin arm — kan ni *nu* förneka pressens civilisatoriska makt, mitt
herrska?

I alla harmonier skall det ju dock finnas någon disharmoni. Disharmonien på publicistkarnevalen det var vicomte-episoden.

Man mötte under qvällen den ene efter den andre ur corps diplomatique, med eller utan damer. Men vicomten! Hvar fans vicomten?

Ah! Ändtligen!

Se der, uppe i logen, ha vi det populära ansigtet, distingué som ingen annans. 85 år och alltid lika ung, 85 år och alltid till finnandes vid nöjets hof! Den vicomten! Den vicomten!

En af hrr festkomiterade anmärker, att diplomatiens doyen på sänd inbjudan svarat med ett artigt beklagande, att helsoskål hindrade honom att antaga den. Men der är han ändå, den charmante mannen! — tant mieux!

Publikens uppmärksamhet bytes emellertid i förvåning, då doyen'en reser sig, hvarvid det upptäckes, att han bär . . . balettklädnung. Och ännu större blir förvåningen, när doyen'en — det är just då orkestern spelat upp för Philochoros — *horribile dictu* dansar in på arenan i elastiska, koketta *pas*.

Det löper ett sorl genom salongen:

— Han dansar ju förträffligt!

Excentriciteten måste emellertid afstyras. Men innan den är afstyrd, har vicomten hunnit dansa sitt solo, för att sedan försvinna lika mystiskt som han kommit.

Sapristi, det *var* ju inte vicomten!

Och det var det värsta. Hvilka perspektiv till diplomatiska förvecklingar, till notvexlingar utan ände öppnade sig ej nu!

Ty Portugals generalkonsul, den nyss hitkomne, hade betraktat baletts scenen med olycksbådande min. Han bet sig hårdt i läppen, och franske ministern Millet såg lika betänksam ut som Österrikes militärattaché, grefve v. Herbertstein.

Och, sanningen att säga, kände man sig underlig till mods litet hvar, ty man erinrade sig det tillfälle, då H. M:t Konung Kalakaua *in effigie* roade en varietépublik — om det nu var i Göteborg eller i Kristiania, eller i sjelfva Trosa, det erinrar jag mig inte — och Hawaijs officiella representant i Stockholm hotade oss med Hawaijska flottan.

Men vicomten sjelf, hur skulle han ha upptagit det hela?

Om doyen'en bland diplomaterna i Paris, i London eller i Berlin på en maskeradbal skulle ha figurerat såsom dansös af . . . jag vill inte precis säga någon vild chahut, men en dans i den gladare genren, så tror jag nog att vederbörande blifvit en smula förtörnad.

Men *vår* doyen! För 50 år sedan besvarade han i Lisboas deputeradekammare en indelikatess — han hade blifvit förbigången såsom anmäld talare — med att bestiga tribunen och placera två laddade pistoler framför sig.

— Den ena, sade han, är ämnad för talmannen, om han vägrar mig ordet, den andra för den ledamot, som söker undantränga mig!

I dag är han helt säkert mindre uppblossande. Jag parerar om att, i fall han sett sig representerad och festkomitéen framfört sitt beklagande, den älskvärde hvithåringen skulle ha tömt sitt Ayala-glas — och smålett.

*

Och publiken, hurudan var egentligen publiken? frågar ni. Åh, jag ber! Jag var nära att glömma hvad som är en fest-referents pligt att nämna allra först.

Jag svarar då: chic, très chic!

Först och främst danske kronprinsen och hans son, hvilka med prins Eugène som cicerone invigde Stockholmssejouren med att taga vår fest i betraktande, både från k. logen och från sjelfva danstiljorna; det hviskas t. o. m. om att galaspektaklet, från början projekteradt till denna afton, blifvit af konungen framflyttadt på grund af karnevalen.

Vidare sågs det, jemte diplomaten och den artistiska och literära verlden, mycket, mycket af verklig *monde*.

Demi-monden är väl omöjlig att alldeles bli qvitt på en offentlig fest, men den var denna qväll rätt svår att uppleta.

Och, slutligen, af det typiska *bourgeois* fans det nästan ingenting alls. Och det var det bästa af allt!

*

Man ser på denna publik, på detta tummel, öfver hvars jagt efter glädjen det hvilar en nervös, nästan febril prägel, att det är säsongens sista, flyende minuter, som gripas.

»Madame se meurt!»

. . . Det var för trångt, det var för larmande derute i bufeten, der garçonerna sprungo af och an och der sorlet steg och sjönk som den fräsande champagnen. Hit, till ryttargångens spalier, i doften från Carlo Forbicis fuktiga rosor, har hon dragit sig tillbaka, seraljens skönaste sultana, stödd på sin kavaljers arm.

Hufvudet är tillbakalutadt . . . drömmer hon? lyssnar hon till valsrytmerna derinifrån? . . . de äro af Ivanovici . . . det ljuder som ett sakta framvällande jubel, hvars dur-ackorder stundom vilja glida öfver i moll . . . Valsen dämpas, några repliker vexlas, långsamt, med half röst . . . så bryter melodien åter fram i en codas stormande crescendo. Och sultanan lutar å nyo sitt hufvud tillbaka, medan den blottade armen lägger sig öfver kavaljerens och en släpande bugtning med solfjädern för till honom en doft från det stenkolsglänsande hår, hvaraf ett fint knippe skiljt sig och nu som en orm gjuter sig kring en bländhvit, eggande skuldra . . . *Flirtation* har en författare kallat »*le péché des honnêtes femmes*».

Och du, Carmen! Jag sökte dig, ty jag visste, att du var att finna der ungdomsglädjen stormade vildast. Men hvarför dolde du ej också dina ögon, Carmen? De bränna, dina ögon, du lilla vildfogel! Betrakta José! Han bär ondt i sinnet mot toreron. Stackars man, så går det, när en balkavaljer består sig med lyxen af ett hjerta! . . .

Äfven en karnevals natt har sin poesi. En särskild poesi. Det reciteras väl mången Bacchi-dityramb, och Venusberget har der sina sångare, men det diktas också poemer, små poemer, omväfda med den flyktiga stämningen af några minuters lycka, poemer, der första raden kanske skrefs af flirtation, den sista af Carmens lidelse.

Men brytom upp innan poesien hunnit bytas i prosa!

Det ligger redan sol öfver boulevarden, der vårmorgonens ljumma vindar bölja fram.

Då vi trädde dit in i går qväll, var det festernas tid. Säsongen lefde. Och nu . . .

»*Madame se meurt, madame est morte!*»

Våren är här, sommaren väntar. Skogen väntar, och hafvet och den ljusa natten under blommande lindar, vid nyslaget hö. Sommartankarne, sommardrömmarne!

. . . Min Gud, hvad man blir sentimental vid den här tiden! Ni småler, jag anar det. Jag skyller på vårmorgonen.

*

Före mig hade den ene efter den andre af herrar komiterade begifvit sig af.

De syntes alla förnöjda, och aldrig såg jag ett så tjufojks-

aktigt leende öfver Carl Larsons ansigte, som då han försvann genom den stora porten åt Kommendörsgatan.

Debuten ansågs lyckad, och pjesen kommer nog att hålla sig på repertoaren många år.

Ty journalisterna tänka som Bonaparte:

— *Eh bien! Bourienne, sade han en dag, nous voilà donc aux Tuilleries! Maintenant il faut y rester!*

Till dagens politiska krönika.

Af A. O. C.

Om man behöft ett ytterligare bevis för den »liberala» andra kammarens brist på anseende och betydelse så har behandlingen af dechargefrågan lemnat detta bevis.

Mot Kongl. Maj:ts nådiga sätt att regera hade gjorts åtskilliga anmärkningar och af dessa hade tre stycken, händelsevis alla riktade mot katekesministern, vunnit konstitutionsutskottets officiella stämpel. Herr Wennerberg hade funnit godt gilla några stockholms-presters företag att olagligt skaffa sig högre lön än konventionerna bestämma och en Gotlandsprests företag att gratis använda sin klockare som brefbärare samt hade dessutom kontrasignerat öfverbibliotekarieutnämningen, där det med ovanlig tydlighet framträdde, att gunstlingskap i stället för duglighet och meriter varit afgörande för utnämningen. I sammanhanget kom också vår regerings singuliära metod att sköta förhållandet till utländska makter att behandlas. Till sitt försvar anförde herr Wennerberg någonting, som af herr Hedin kallades oefterrättligt nonsens och som obestriddigen äfven var detta, och af herr Lewenhaupt något som var ändå värre, icke minst såsom belysande för den ställning, till hvilken den ömkliga kurtisen för Tyskland (för att åter citera herr Hedin) fört oss.

Af kammarmajoriteten uppträdde mot regeringen både de som verkligen betyda något, herrar Sven Nilsson, Hedin och Lilienberg m. fl. och de som så innerligt gärna ville betyda något, herrar Mankell, Bengtsson m. fl. och herr Hedin särskildt serverade ministären en så utsökt samling hånfulla sarkasmer, som väl aldrig förut hörts i vår riksdag, hvarefter kammaren med 54 rösters majoritet stadfäste diskussionens dom öfver regeringen. Och följden af denna

stolta handling? Herr Wennerberg skakade lite på sig och ministären återgick lika glad och ogenerad till att å nyo regera på det gamla sättet. Och ingen förundrar sig däröfver, tvärtom, det är alldeles som det skall vara och därest ministären toge illa vid sig, skulle alla människor tycka, att det är några underlige kurrar! Dechargefrågans behandling var för kammaren ett fiasco och icke ens herr Hedin kunde göra den till ett fiasco d'estime.

Hvar ligger nu anledningen till ett dylikt förhållande? Herr Mankell hade verkligen saken klar för sig. Det är ingen som frågar efter hvad vi göra, menade han, vi få lof att morska opp oss, så att man kan se, att det är något med oss. Anslagsvägran var hans recept för att skaffa kammaren respekt och det receptet är ett godt bevis på, med hvilken lätthet man från visst liberalt håll handskas med meningslösa fraser. Det kan ligga någon reson i hvad en annan af den berömda homogena Stockholmsbänken föreslog, att bevilja alla möjliga anslag, ty i den riktningen kan man till och med om man är en mycket liten grupp betyda något, sådana förhållandena äro, men att ett halft dussin, hvilket torde vara det högsta antalet som äro med om saken, proklamera ansvarsvägran i en riksdag på 3 à 400, det är en så effektiv åtgärd, att det verkligen skall en »gammal pröfvad liberal» till för att föreslå det. Herr Mankell har ju annars använt sina krafter denna riksdag på att söka åter sammansluta de båda landtmannapartierna. Förmodligen skulle väl denna anslagsvägran utgöra den basis på hvilken den kungakrypande Danielsson skulle vinnas för det vackra målet!

Hvad andra kammarens majoritet icke förstår, det är att denna verkligen har så stort anseende den förtjänar och en så god regering den förtjänar. Om man finge se dugande och fruktbringande arbete af kammaren, eller åtminstone en allvarlig god vilja att göra någonting, om majoriteten hade vilja och förmåga att kämpa för en verklig reformpolitik, om den hade några andra grundsatser till ledstjärna än dem som beherska en bolagsstämma, då kunde den vinna både anseende och styrka. Tills vidare ser den allmänna meningen med fullständig likgiltighet på det inbördes käbblet. Att regeringen alltid hos oss söker utvidga Kongl. Maj:ts maktsfär, och vill inbilla sig och andra, att den är en stark regering, därför att den icke respekterar författningens gräns-

bestämmelser — det är ett gammalt förhållande som våra bönder och liberaler så länge låtit passera oanmärkt, att de sannerligen icke kunna inbilla någon, att de äro i saken oskyldiga och att de nu uppfylla allan rättfärdighet genom några betydelselösa fraser om gillande af konstitutionsutskottets anmärkningar. Samma majoritet som tillåtit en »liberal» de Geers eller Themptanders ministär så många öfvergrepp skall icke slå sig för sitt bröst öfver att den Åkerhjelmiska fortsätter i samma spår. Kammaren är icke duglig att sköta sitt värf. Det behöfves en ny representationsreform, innan riksdagen hos oss får det inflytande som folket genom sina representanter måste äga i ett konstitutionelt land.

En tillbakablick på huru vår nuvarande representation kom till är med afseende på nu herskande förhållanden synnerligen belysande. Striden mot »rikets fyra öbestånd» var gammal. Man hade som alltid hos oss fördröjt reformen så länge man vågade och den frisinnade opinionen hade därunder stigit till allt större styrka. Styrande mästare öfver denna opinion voro en del liberala tjänstemän och rika borgare jämte en del intelligenta bönder. När man så slutligen fick en regering, som åtog sig att genomdrifva en representationsreform och framlade ett förslag, som i synnerlig grad gynnade penningaristokratiens och tjänstemännens intressen, så ljublade man i högan sky. Valrätten ordnades så, att de nämnda förenade intressena alltid skulle blifva de herskande: genom hög census, föreskrift om viss tids bofasthet å orten, uteslutande af alla, som »häftade» för några utskylder eller icke betalt dem på dagen sörjde man för aflägsnande af så många element som möjligt af dem som kunde blifva farliga för dessa makthafvare. De få verkligt frisinnade insågo faran men hoppades att den lätteligen framdeles skulle undanrödjas. Den stora liberala hopen drack reformpunsch — den var möjligen något handlingskraftigare äfven i annat då än nu, men icke klarsyntare. Med hvilken skärande ironi verkar det icke att i dag läsa t. ex. följande skildring af August Blanche från den dag då frågan afgjordes:

»En sådan förmiddag som den af den 7 december hade jag ej upplefvat, en förmiddag af den djupaste oro, som någonsin kan fylla ett människobrust, ty måhända mera än någon annan visste jag hvad följden här i Stockholm skulle ha blifvit, derest frågan fallit. Tidigt på morgonen ström-

made folk af arbetsklassen till min gård. Nå? frågade man mig, liksom man frågat de föregående dagarna. Lugnen er, det går, svarade jag, fast jag själf hvarken var lugn eller troende. Men om det inte går? frågade man med allt dofvare stämmor. Då går det bestämdt om ett år, förutsatt likväl att vi förhålla oss värdigt och att det allmänna lugnet ej blir stördt, svarade jag och med denna text till ingångsspråk höll jag en liten predikan. Men vi bli icke lugna, icke en minut vänta vi, afbröt man mig, innan jag hann säga amen — — — Döm då, hur lycksalig jag måste ha känt mig, när frågan gick igenom! Ett skyhögt fjäll föll från mitt bröst och det var som hade jag fått lifvet andra gången». Stackars folk af arbetsklassen! —

En af de förutsättningar, från hvilka representationsförslagets tillskyndare utgingo, var att på landsbygden skulle väljas en hel del herremän samt för öfrigt bönder, som skulle låta leda sig af stadsintelligensen. Den förutsättningen har slagit grundligt fel. En annan var, att i städerna penninge- och tjänstemannaintresset alltid skulle vara förenadt och förenadt beherska valen. Den förutsättningen håller ännu streck i småstäderna men i storstäderna hota förhållandena allmera att te sig annorlunda. Därföre fick man ock från de gamla liberalerna i de Geerska stilen under denna riksdag fram det bekanta förslaget att inskränka storstädernas representationsrätt med bibehållande af småstädernas. I följd af böndernas glupskhet gick det om intet, men den rörande offervillighet, med hvilken storstädernas s. k. radikala element ingo i den fällan, är obestriddligen bland de nöjsammaste dragen i denna uppbyggliga riksdags historia. Herr de Geer och hans tillskyndare misräknade sig således på bönderna — men bönder kunna uppfostras, säger herr Treffenberg och hvad han menar för uppfostran behöfva vi knapt fråga hans själsfrände biskop Billing om. Och städernas radikaler kunna ju stäckas. De enda som på representationsförändringen blefvo fullständigt narrade, det var idealisterna, bland arbetarne och af Blanches skola. Lyder det icke som ett utsökt hän öfver hvad vår riksdag blifvit, när man nu läser följande ord af Blanche:

»Vackert nog om man blir kvitt de gamla osmältbara medeltidskrokanerna, och man blir det genom själskrifvenhetens afskaffande. Men man sätter dit guldpåsar i stället, säger man. Bah! de låta väl växla sig, tänka vi och känna

ingen fruktan för det befarade penningväldet. Ingenting är så litet stationärt som silfver och guld. Myntet, ej för ro skull rundt, rullar från den ena till den andra fram och åter. Om någonting däremot är stadigvarande, är evigt, så är det väl intelligensen, fläkten af Guds ande, och hvar eller under hvilka förhållanden som helst glömmet hon ej sin gudomliga rätt».

Medeltidskrokanerna hafva vi kvar men — intelligensen? Vi erinra oss någonstädes hafva läst en liflig skildring af, huru redan i den första efter representationsreformen sammanträdande riksdagen det osaligen afidna presteståndet syntes åter resa sitt svarta hufvud — såsom uttrycket löd på den tiden — och från en af reformens ifrigaste försvarare framkallat utropet: Hafva vi drifvit ut djäflar med Belzebub? Och huru långt är likväl ej afståndet från den riksdag som då fans till den nuvarande! Nu beherskas riksdagen af denna svarta skugga och det hedervärda bondeståndet i båda kamrarne håller som bäst på att »uppfostas» af biskop Billing och drabanter.

Det är två partier som hafva allt skäl att vara nöjda med ställningen. Först och främst de klerikala, som sitta vid de egyptiska köttgrytorna, och vidare de intransigenta d. v. s. hufvudsakligen socialisterna. Helt naturligt drifves under nuvarande förhållanden all verklig opposition, alla vänner af allvarsamt menade reformer antingen till samarbete med den enda befintliga partigrupp, som gör opposition i annat än fraser och i annat än geschäftets intresse eller ock till dem, som utan att bilda någon grupp hvar för sig svära öfver tillställningen utan att anse det mödan värdt att göra något därvid annat än låta de styrandes själfviskhet löpa linan ut. Bismarck yttrade en gång, att han skulle krossa framstegspartiet mellan socialister och konservative. I fall man egde rätt att misstänka våra styrande för någon illfundig statsmannavishet, skulle man kunna tro dem syfta till samma mål. Och jämför man vår liberala riksdagsopposition med det tyska framstegspartiet, så synes det ligga mera rimlighet för ett slikt försök af våra små Bismarcksdyrkare än af den store kanslern själf. (Forts.)

